

OKVÁTH IMRE

**ADALÉKOK AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK HADÁSZATI LÉGIEREJÉNEK
MÁSODIK VILÁGHÁBORÚS TEVÉKENYSÉGÉHEZ
1941—1945**

Az első világháborút követően új katonai elméletek jelentek meg, melyek egyik csoportja a legfiatalabb fegyvernem, a légierő prioritásán alapult. A légiháborús elméletek legnevesebb — európai — képviselői az olasz Douhet, a francia Rougeron és a német Wewer voltak.¹ Felfogásuk szerint a légierő az ellenség gazdasági erőforrásainak szétrombolásával, valamint a lakosság erkölcsi erejének megtörésével eldöntheti a háború sorsát. E nézetek amerikai képviselője William Mitchell tábornok volt, aki az amerikai haditengerészet hatásosságának kétségbevonásával egy erős és független légi haderő megteremtése mellett szállt síkra. Véleménye szerint a légierő az amerikai világhatalmi törekvések megvalósításának leghatékonyabb eszköze, s ezért szükségtelennek tartotta az amerikai haderő valamennyi fegyvernemének arányos fejlesztését. Nézeteivel szemben a haditengerészet vezetői léptek fel a legerélyesebben, s ideiglenes győzelmet aratva, 1925. december 17-én sikerült elérniük Mitchell tábornok kizárását a hadseregből. Ez a tény azonban nem akadályozta a légiháború elméletének térhódítását.

Lengyelország megtámadása után (1939. IX. 1.) az Egyesült Államok politikai és katonai vezetése semlegességi politikát folytatott, s a kivárás álláspontjára helyezkedve nem fejlesztette hadseregét. A helyzet 1940 második felétől — a német hadisikerek következtében — változott meg, mivel az amerikai uralkodó osztály döntő többsége felismerte, hogy a fasizmus győzelme hatalmi érdekeiket is veszélyezteti. Ennek következményeként az Egyesült Államok katonapolitikája módosult, melyet Roosevelt elnök 1940. július 3-i — az 1940—41. évre szóló fegyverkezési programmal kapcsolatos — döntése is jelzett. A program célja a gazdaság haditermelésre való átállítása volt. Ebben meghatározták a fegyveres erők számára szükséges fegyverfajták és felszerelések gyártási mennyiségét, illetve az ehhez szükséges hadászati és egyéb nyersanyagok felhalmozását.

A haderő általános korszerűsítése, az úgynevezett „Victory” — program, 1941 szeptemberétől kezdődött meg és a tengelyhatalmak feletti győzelemhez szükséges fejlesztést irányozta elő. Ennek értelmében az Egyesült Államok szárazföldi, tengeri és légi haderejének összlétszámát 8 759 658 főre kívánták felemelni. A programot sikerrel valósították meg, az amerikai haderő legnagyobb létszáma 1945-ben 8 266 373 fő volt.²

¹ *Rázsó Gyula*: A légi stratégia fejlődése a II. világháborúban. *Honvédelem*, 1961. 3. sz., 97. o. (A továbbiakban: *Rázsó*: A légi stratégia...)

² Historical Statistics of the USA. Washington, 1961. 589. o. Idézi: *Rázsó Gyula*: Az angol—amerikai hadászat néhány kérdése a II. világháborúban. *Hadtörténelmi Közlemények*, 1966. 2. sz., 279. o.

A fegyverkezési és fejlesztési programok hatására az Egyesült Államok fegyveres erői jelentős mértékben megerősödtek. A szárazföldi haderőnem 1941. december 7-re 37 hadosztályból (30 gyalogos-, 5 páncélos-, 2 lovas-) és 664 998 főből, a haditengerészeti flotta pedig 662 hadihajóból és közel 500 000 főből állt.³ A légierő — amely a szárazföldi haderő állományába tartozott — szintén nagyarányú fejlődésen ment keresztül. Létszáma az 1939. évi 23 455-ről 1941. december 7-re tizenkétszerezésre, 296 000 főre⁴, repülőgéppálmánya 2473 darabról 10 000, az év végére pedig 12 297-re nőtt.⁵ Az amerikai légierő fejlesztése túlszárnyalta mind a német, mind a japán légierő fejlődésének ütemét.⁶ Rooseveltnél 1940. május 16-i levelében évi 50 000 darab repülőgép gyártását kérte az amerikai Kongresszustól, amely 1 milliárd dolláros póthitelt szavazott meg erre a célra. A repülőgépipar korszerűsítésére, új gyárak létrehozására⁷ 583, a nehézbombázók gyártására pedig 42 millió dollárt költöttek 1940—41 folyamán. A repülőgépgyárak 1940 júniusától 1941 decemberéig összesen 22 077 darab repülőgépet gyártottak, amelyből a légierő 9932, a haditengerészeti légierő 4034 darabot kapott, míg Nagy-Britanniának 5756 gépet szállítottak.⁸

A légierő fejlesztésén belül a bombázók, különösen a nehézbombázók gyártására fordították a legnagyobb figyelmet. A bombázógépek mennyisége 1941 decemberében 1783—1832 darab volt, a teljes géppálmánya 14—15%-a, a nehézbombázók (B—17 Flying Fortress, B—24 Liberator⁹) száma pedig 288—313, amely a bombázógépek 16—17%-át tette ki.¹⁰

A légierő mennyiségi és technikai fejlesztésével párhuzamosan szervezeti módosításokat is végrehajtottak. A szárazföldi haderő vezérkari főnökségének alárendeltségében az addigi Légi Hadtestből 1941. június 20-án létrehozták a Légi Haderőt, (U. S. Army Air Forces), melynek vezérkari főnöke (Chief of Army Air Forces) s egyben a szárazföldi haderő vezérkari főnökének légügyi helyettese, (Deputy Chief of

3 A nagyarányú létszámemelést a részleges hadkötelezettségről és a katonai kiképzésről szóló 1940. szeptember 16-án elfogadott törvény tette lehetővé. A létszám az 1939. évi 334 473 főről több mint négyszeresére, 1 460 998-ra növekedett. A második világháború története 1939—1945. 3. k. Budapest, 1977. 256—261. o.; A második világháború története 1939—1945. 4. k. Budapest, 1977. 314. o. (a továbbiakban: A második világháború...)

4 A légierő 1939 évi létszámára vonatkozólag Arnold Brophy júniusi 23 455 fős adatát használtuk, mivel ez állt időben legközelebb a második világháború kitéréséhez. A többi forrás valószínűleg az év végi, illetve a következő év létszámadatait közli: 26 000 és 48 203 főt. Arnold Brophy: The Air Force. New York, 1956. 86. o.; James F. Sunderman: World War II. in the Air. The Pacific. New York, 1962. 8. o.; The Air Officer's Guide. Harrisburg, 1952. 7. o. (a továbbiakban: Officer's Guide...)

5 Brophy: i. m. 84. o.; Carroll V. Glines: The Modern United States Air Force. Toronto, 1963. 11. o.

6 Németország a második világháború kitérése előtt 4000—4100, Japán 3000—3200 darab repülőgéppel rendelkezett. A Luftwaffe állományába a Szovjetunió megtámadásakor 5516 repülőgép tartozott, az amerikai légierő viszont erre az időpontra már 6777 repülőgépből állt. Behozta lemaradását Japánnal szemben is, hiszen a Pearl Harbor elleni támadáskor a japán légierő állományába 7600 darab gép volt. Ebből a haditengerészeti légierő állományába 3300, a szárazföldi haderő légierőjébe pedig 4300 repülőgép tartozott. Sunderman: i. m. 8. o.; Olaf Groehler: A légi háborúk története 1910—1980. Budapest, 1983. 119., 197. és 318. o.; Wesley Frank Craven—James Lee Cate: The Air Army Forces in World War II. I. k. Chicago, 1948. 89. o.; Bill Yenne: The History of the U. S. Air Force. London, 1984. 7. o.

7 A repülőgépgyártó üzemek és gyárak száma 23-ról 63-ra, a munkások létszáma 53 600-ról 268 000-re növekedett. A második világháború... 3. k 256. o.

8 Yenne: i. m. 26. o.; Richard G. Hubler: The Strategic Air Command. New York, 1958. 59. o.; Ránki György: A második világháború története. Budapest, 1976. 80. o.

9 Az Egyesült Államok hadászati légierőjének legfontosabb repülőgéptípusai voltak.

Boeing B—17 „Flying Fortress”: a második világháború éveit alatt összesen 12 731 darabot állítottak elő. A legnagyobb sorozatban az F és G típusokat gyártották, 3405 és 8680 példányban.

A G típus jellemzői: csúcsmagasság: 10 680 méter; bombaterhelés: normál 1800 kg, maximális 6120 kg; hatótávolság: normál terheléssel 5440 km, maximális terheléssel 3200 km; fegyverzet: 12 db 12,7 mm-es géppuska.

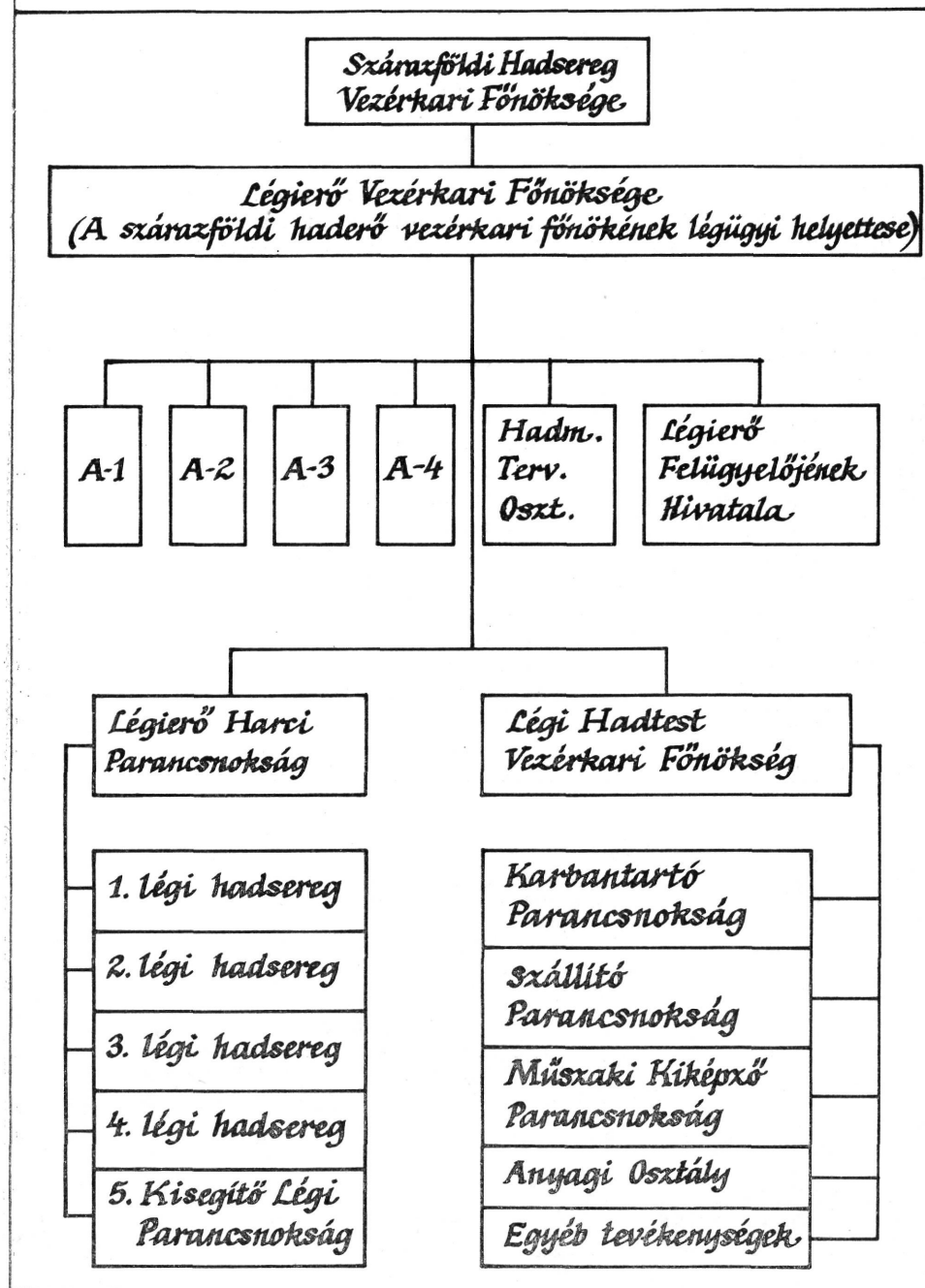
Consolidated B—24 „Liberator”: a háború alatt a legnagyobb mennyiségben előállított repülőgéptípus volt, összesen 18 190 darab készült belőle. A légierő állományában 1941 júniusában rendszeresítették.

A D típus jellemzői: csúcsmagasság: 9750 méter; bombaterhelés: normál 2250 kg, maximális 5760 kg; hatótávolság: normál terheléssel 5760 km, maximális terheléssel 3360 km; fegyverzet: 10 db 12,7 mm-es géppuska.

Roger A. Freeman: American Bombers of World War Two. Chichester, 1973. 29. o.; Enzo Angelucci: Weltenzyklopädie der Flugzeuge. Band I. Militärflugzeuge von 1914 bis heute. München, 1981. 269. o.; Sunderman: i. m. 290. o.

10 Flugzeug szerint a légierő 288 nehézbombázót, 745 közepes és 799 könnyűbombázót számlált, Irving B. Holley viszont 313 nehézbombázót, 459 közepes és 1011 könnyűbombázót adott meg erre az időpontra. Brophy: i. m. 84. o.; Irving B. Holley: Buying Aircraft: Material Procurement for the Army Air Forces. Washington, 1964. 550—551. o.

Az amerikai légierő parancsnokságának szervezete.
 1941. december 1-én. 1. sz. melléklet

Staff for Air) Henry H. Arnold tábornok lett.¹¹ Arnold a légierő vezérkarán (Air Staff) keresztül irányította a légierő tevékenységét. A vezérkart a személyügyi, (Personnel A—1), a hírszerzési és kémelhárító, (Intelligence and Counter Intelligence A—2), a kiképző (Training A—3), az ellátó (Supply A—4), a hadműveleti tervező (Plans) osztályok, valamint a légierő felügyelőjének hivatala (Air Inspector) alkotta. A vezérkar fennhatósága alá a Légierő Harci Parancsnokság (Air Force Combat Command), valamint a Légi Hadtest Vezérkari Főnöksége (Chief of Air Corps) tartozott. A Harci Parancsnokság állománya az 1941 márciusában létrehozott 1., 2., 3. és 4. légi hadseregekből és az 5. Kisegítő Légi Parancsnokságból (Air Support Command) tevődött össze. A Légi Hadtest Vezérkari Főnöksége felügyelt a Karbantartó (Air Service Command), a Szállító (Ferrying Command), a Műszaki Kiképző Parancsnokságok (Technical Training Command), valamint az Anyagi Osztály (Material Division) munkájára, illetve irányította a légierővel kapcsolatos egyéb tevékenységeket: a jogi, egészségügyi, építési és pénzügyi ügyeket. (1. sz. melléklet, 489. o.)¹²

Az Egyesült Államok területének védelmére és a távol-keleti amerikai érdekeltségek oltalmazására 1941 november végéig három légi hadsereget hoztak létre. A hadászati fontosságú Panama-csatorna és a dél-amerikai pozíciók megvédésére 1940 októberében felállították a Panama-csatorna Légi Hadsereget (Panama Canal Air Force), amely az 1941 augusztusi átszervezés után a Karibi Légi Hadsereg elnevezést kapta (Caribbean Air Force). A hadsereg állománya 1941 november végén 16 086 fő volt, amelyből 11 000 a csatorna-övezetben, 4191 Puerto Ricóban és 895 Trinidadon állomásozott. A légi hadsereg a 13. és 19. wingből (ezred) szerveződött és a Karibi Védelmi Parancsnokság (Caribbean Defense Command) alárendeltségébe tartozott.¹³ A csatornaövezetbe települt 19. wing a 6. és 9. bombázó-, valamint a 16. és 32. vadászcsoporthból állt. Repülőgéppályája: 79 bombázó, 107 vadász-, valamint 19 szállító repülőgép volt. A 13. winget két vadászcsoporth (hadrendi számuk nem ismert), valamint a 25. és a 40. bombázócsoporth alkotta Puerto Rico szigetén. A bombázócsoporthok 57 közepes bombázóval, a vadászok pedig 97 repülőgéppel rendelkeztek. A karib-tengeri térség katonai támaszpontjai közül¹⁴ egyedül Trinidadon voltak légi egységek, mintegy 895 fő és 86 repülőgép.¹⁵ 1940 végén (novemberben) Hawaii—Oahu-szigetén egy újabb légi hadsereg felállítására került sor (Hawaiian Air Force). A légi hadsereg két nehézbombázó (5., 11.), két vadászcsoporthból (15., 18.)

11 *Henry Harley Arnold*: 1886. június 25-én Gladwyn-ban (Pennsylvania) született. A West Point-i katonai akadémiát 1907. június 14-én fejezte be és szolgálatára a Fülöp-szigeteken állomásozó 29. gyalogezredhez osztották be. 1911 áprilisában a Híradó Hadtest Légi Osztályához (Aeronautical Division of the Signal Corps) vezényelték és repülés átképzésre Daytonba (Ohio) küldték. A tanfolyam befejezése után instruktor a repülőképző iskolában, majd 1913—1916 között ismét a Fülöp-szigeteken teljesít szolgálatot. 1917 februártól a Panama-csatorna övezetben vadászrepülő századokat szervez. Az első világháború után az amerikai szárazföldi hadsereg Légi Szolgálatának felügyelője (Supervisor of the U. S. Army Air Service) Kaliforniában, s közben 1920. június 30-án századosá léptetik elő. 1926. július 2-án a Légi Hadtest (U. S. Army Air Corps) megalakulásakor vadászkülönítmény-parancsnok Marshall Fielden, (Kansas). 1936. január 11-től a Légi Hadtest vezérkarifőnök-helyettese, majd 1938. szeptember 29-től vezérkari főnöke, ideiglenes vezérőrnagy ranggal. A Légi Haderő létrehozásakor vezérkari főnök. Beosztásának elnevezése 1942. március 9-től a Légi Haderő Főparancsnoka. (Commanding General Army Air Forces) A második világháború alatt, mint a légierő főparancsnoka, tagja a Vezérkari Főnökök Egyesített Bizottságának, (Joint Chiefs of Staff) és 1944. december 21-től a légierő első őtcsillagos tábornoka. A háború befejezése után a légierő függetlenségéért és fejlesztéséért vívott harc elindítja, de megromlott egészségi állapota miatt 1946. február 28-án nyugdíjba vonul. 1950. január 15-én lát meg Sonoma County-ban (California.)

Yenne: i. m. 30. o.; *John Keegan*: Who was Who in the World War II. London, 1978. 32. o.; *Forrest C. Pogue*: The Supreme Command. Washington, 1954. 1. o.

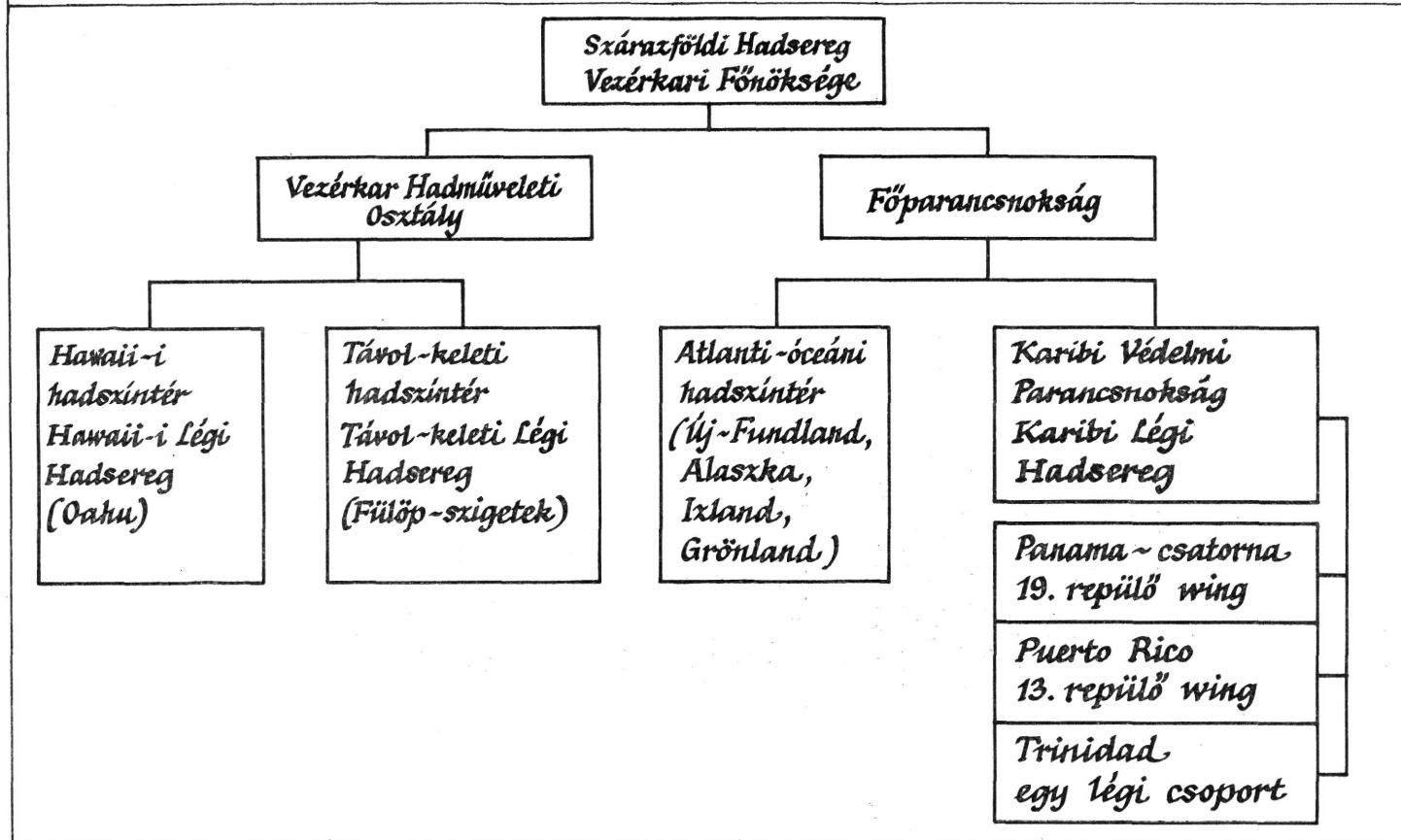
12 *Mark S. Watson*: Chief of Staff: Prewar Plans and Preparations. Washington, 1950. 65. o.

13 Az Egyesült Államok területén kívül állomásozó légi hadseregek irányítása a hadszíntérparancsnokok és nem a Légierő Harci Parancsnokság kezében volt.

14 A Jamaicán, Saint-Lucián, a Bahama-szigeteken, Antiguán és Brit-Guayanában levő támaszpontokon csak szárazföldi és haditengerészeti alakulatok voltak. Ezeket a támaszpontokat az Egyesült Államok a Nagy-Britanniával kötött 1940 szeptemberi egyezmény értelmében használhatta, az ötven torpedóromboló ellenében. *Ránki*: i. m. 80. o.; *Világtörténet*, 1945—1949. Budapest, 1984. 219. o.

15 *Craeven-Cate, I.*: i. m. 160—163. o.; *Watson*: i. m. 459—465. o.; *Maurice Matloff—Edwin M. Snell*: Strategic Planning for Coalition Warfare 1941—1942. Washington, 1953. 456. o.

A légierő honi területen kívül állomásozó egységei (1941. november 30.) 2.sz.melléklet

és mintegy 7460 főből állt. A repülőgépek száma 231 volt,¹⁶ amelyből harci gép 209, futár és kiképző pedig 22 darab. A harci gépállományt 123 modern és 86 korszerűtlen repülőgép alkotta.¹⁷ Az Atlanti-óceán északi körzetének védelmére 1941 elejétől fokozatosan telepítettek légi egységeket Új-Foundland, Alaszka, Izland és Grönland katonai támaszpontjaira, s 1941 végére a légierő e térségben 5861 főt és 119 repülőgépet számlált. Új-Foundlandon, a Gander Lake-i légi támaszponthoz 39 repülőgép (köztük 8 B—17-es) és 2383 fő tartozott. 1941 végén Alaszkán 2200 fő és 32 repülőgép, Izlandon 357 fő és 48 db repülőgép, Grönlandon 921 fő volt.¹⁸

A Japánnal való érdekellentétek kiéleződése miatt 1941. november 16-án a Fülöp-szigeteken megalakították az Egyesült Államok harmadik tengerentúli légi seregtestét, a Távoleleti Légi Hadsereget (Far East Air Force). E kötelék, melynek parancsnoka Lewis H. Brereton¹⁹ vezérőrnagy lett, az V. Bombázó (Bomber Command) és az V. Elfogóvadász Parancsnokságokból (Interceptor Command), valamint a Távoleleti Légi Hadsereg Karbantartó Parancsnokságából (Far East Air Service Command) szerveződött, s személyi állománya 5609 fő volt. A Bombázó Parancsnokság²⁰ a 19. nehézbombázó és a 27. könnyűbombázó, az Elfogóvadász Parancsnokság pedig a 24. és 35. vadászcsoporthoz állt. Rendszeresített repülőgépállományuk 300 darab volt, ebből 265 harci repülő²¹, valamint 35 futár és felderítő repülőgép. A légi hadsereg feladata háború esetén a japán flottamozdulatok és csapatszállítások megakadályozása, valamint az amerikai haditengerészeti erők helyettesítése volt a Dél-kínai tenger térségében.

Az Egyesült Államok hadbalépésének idejére az amerikai légierő honi területen kívüli egységei 35 016 főből, 18 harci és 3 földi kiszolgáló csoportból, valamint 1095 repülőgépből álltak. Ezek a légierő összlétszámának 11%-át, harci repülőcsoportjainak 26%-át, repülőgépállományának pedig 10%-át tették ki. A bombázók²² 19%-a (349), a vadászok 30%-a (670) állomásozott tengeren túli támaszpontokon. (2. sz.

¹⁶ A haditengerészeti légierő és a parti őrség 169 repülőgéppel együtt 1941. december 7-én a Hawaii-szigeteken összesen 400 repülőgép állomásozott. *Sunderman*: i. m. 10. o.

¹⁷ A modern és a korszerűtlen repülőgépek megoszlása a következőképpen alakult: modern bombázó 24, (12 B—17, 12 A—20) vadász 99 darab (P—40 B), korszerűtlen 33 B—18 A típusú bombázó és 39 P—36 A, ill. P—24-es vadász repülőgép.

Craven-Cate, I.: i. m. 170—171. o.; *Watson*: i. m. 474. o.

Douglas A—20: e repülőgéptípusból 1941 decemberéig az A, B és C sorozatok kerültek legyártásra, összesen 143, 999 és 948 darabban. 1942-ben kezdték meg a G sorozat gyártását, amelyből 2850 készült el. Ezen kívül a háború befejezéséig 412 darab H, 450 J és 413 K típust gyártottak. A B típus jellemzői: csúcsmagasság: 8580 méter, bombaterhelés: normál 540 kg, maximális 1170 kg; hatótávolság: normál terheléssel 3680 km, maximális terheléssel 1320 km; fegyverzet: 2 db 7,62 mm-es és 3 vagy 5 darab 12,7 mm-es géppuska. A G típus jellemzői: csúcsmagasság: 7110 méter, bombaterhelés: normál 900 kg, maximális 1800 kg; hatótávolság: normál terheléssel 3360 km, maximális terheléssel 1600 km; fegyverzet: 9 db 12,7 mm-es géppuska. *Freeman*: i. m. 62. o.

Curtiss P—40 B „Warhawk”: 1940-ben összesen 778 darabot gyártottak. Jellemzői: csúcsmagasság: 9875 méter, maximális sebesség: 4500 méteren: 566 km/h; hatótávolság: 1200 km, fegyverzet: 4 db 12,7 mm-es géppuska. *Angelucci*: i. m. 194. o.; *Holley*: i. m. 550—551. o.

Douglas B—18 A: csúcsmagasság: 8275 méter, maximális bombateher: 2925 kg, hatótávolság maximális terheléssel 1104 km, fegyverzet: 3 db 7,62 mm-es géppuska. *Angelucci*: i. m. 143. o.; *Holley*: i. m. 77. o.

Curtiss P—36: az 1939-ben gyártott C típus jellemzői: csúcsmagasság: 10 300 méter, maximális sebesség 3000 méteren 518 km/h; hatótávolság: 1320 km, fegyverzet: 3 db 7,62 mm-es és 1 db 12,7 mm-es géppuska. *Angelucci*: i. m. 193. o.; *Nagyváradai Sándor—Varsányi Ernő*: Katonai repülőgépek. Típuskönyv. Budapest, 1976. 160. o.

¹⁸ *Craven-Cate, I.*: i. m. 155—159., 166. o.

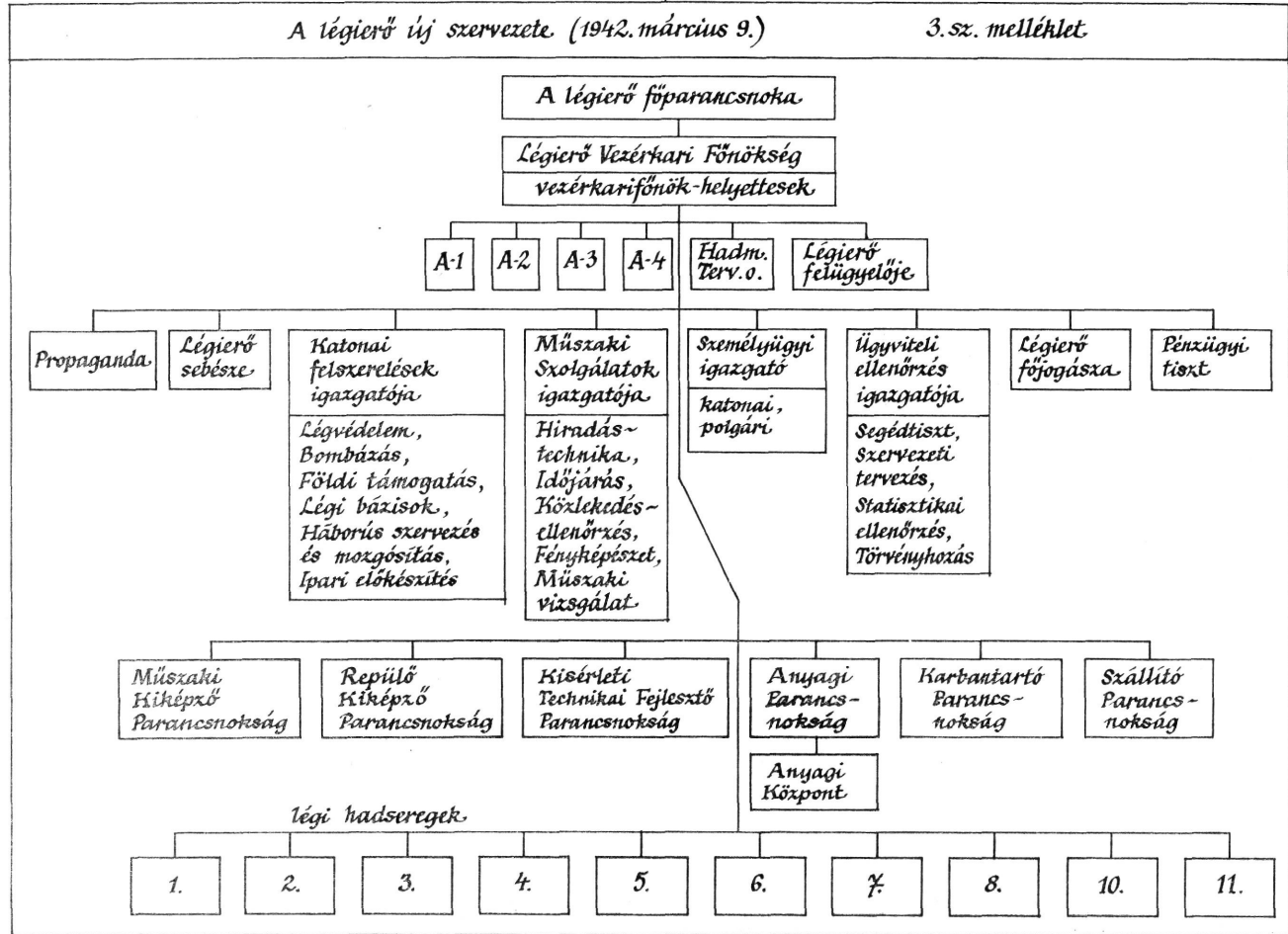
¹⁹ *Lewis H. Brereton* vezérőrnagy kinevezése előtt a 3. légi hadsereg parancsnoka volt. 1942 február elejétől a Távoleleti Szövetséges Légierők (Far East Allied Air Forces) parancsnokának Wavel tábornoknak helyettese és egyben a Távoleleti Légi Hadsereg egységeiből Ausztráliában és Új-Guineában újjászervezett 5. légi hadsereg parancsnoka. Február végén Caylon szigetére érkezett és megalakította a 10. légi hadsereget, mint az amerikai légierő hadműveleti parancsnokságát a Kina-Burma—India hadszíntéren. 1943 februártól a közlekedési amerikai légierő (U.S. Army Air Forces in the Middle East), majd a Nagy-Britanniába irányított 9. légi hadsereg parancsnoka. 1944. augusztusában az I. Szövetséges Légideszant Hadsereg (Allied Airborne Army) élére nevezték ki. *Yenne*: i. m. 28. o.; *Pogue*: i. m. 2—3. o.

²⁰ A Bombázó Parancsnokságnak alárendelt harmadik nehézbombázó csoport, (a 7.) áttelepítése 1941 december elején még folyamatban volt.

²¹ A harci repülőgépek megoszlása: 35 B—17-es, 107 P—40-es, 52 A—20-as, 19 B—18-as, 52 P—35-ös repülőgép. *Craven-Cate, I.*: i. m. 175—183. o.; *Sunderman*: i. m. 10. o.

Seversky P—35: 1937-től gyártott vadászrepülőgép típus. Csúcsmagassága: 9330 méter, hatótávolsága: 1850 km, maximális sebessége 3000 méteren 453 km/h, fegyverzet: 2 db az orrban felszerelt géppuska és 136 kg-os bomba. *Angelucci*: i. m. 193. o.

²² A bombázók 17,7%-a új, modern típusú B—17-es repülőgép volt, amelyből 35 a Fülöp-szigeteken, 12 Hawaiiiban, 8 Új-Foundlandon, 7 pedig a Panama-csatorna övezetben tartózkodott.

*melléklet, 491. o.)*²³ A légierő fejlesztése összhangban állt az Egyesült Államok általános politikai és katonai célkitűzéseivel. Ennek megfelelően egyrészt a fasiszta államok elleni katonai felkészülést, másrészt a légierő felfejlesztését tekintették fő feladatuknak, világhatalmi pozíciójuk kiépítésének érdekében.

Az Egyesült Államok hadbalépésével a megkezdett folyamat felgyorsult: módosították a szervezeti felépítést, újjászervezték a meglévő légi hadseregeket, valamint újakat hoztak létre. 1942. március 9-én a légierő vezető szervei négy új igazgatóval: a katonai felszerelések (Director of Military Requirements), a műszaki szolgálatok (Director of Technical Services), a személyügy (Director of Personnel) és az ügyviteli ellenőrzés igazgatójával (Director of Management Control) egészültek ki. A meglévő parancsnokságokat a továbbiakban a Műszaki Kiképző (Technical Training Command), a Repülő Kiképző (Flying Training Command), a Fejlesztő (Proving Ground Command) és az Anyagi Parancsnoksággal (Material Command) bővítették. A „Légi-erő Vezérkari Főnöke” elnevezést a „Légi-erő Főparancsnoka” (Commanding General Army Air Forces) váltotta fel, s ezt a tisztséget továbbra is Arnold tábornok töltötte be. (*3. sz. melléklet, 493. o.*)²⁴

A háború kezdeti időszakában a légierő vezetői a háborús célok elérése és a légi uralom megszerzése fő eszközének a hadászati légierőt tartották. Elgondolásuk szerint a repülőgépgyártó és egyéb repülőtechnikai eszközöket előállító üzemek szétrombolásával meggyengíthető az ellenség légiereje és légvédelme, s így biztosítható a légi uralom. Ennek kivívása után a hadászati bombázásokkal szétrombolhatják a hadigazdaságot, s az így beálló fegyver- és felszerelésihiány, kiegészülve a lakosság erkölcsi megrendülésével, az ellenség kapitulációjához vezethet.

A légierő parancsnokságnak álláspontja az volt, hogy a jól felfegyverzett hadászati bombázók tömör harcrendbe rendeződve önállóan is felvehetik a harcot az ellenséges vadászrepülőekkel, leküzdhetik a légvédelmet. A Németország elleni hadászati bombázások végrehajtására 1942. január 28-án megszervezték a 8. légi hadsereget, majd február 5-én — a távol-keleti hadszíntér hadművelési feladatainak teljesítésére — (a Távol-keleti Légi Hadseregből) az 5., a Hawaii Légi Hadseregből pedig a 7. légi hadsereget. Az Alaszkán levő légi egységekből létrehozták a 11. légi hadsereget, melynek feladata az Egyesült Államok és Kanada védelmén kívül Japán támadása volt. Új légi hadseregeként került felállításra Kína—Burma—India hadszíntéren a 10. légi hadsereg, Brereton vezérőrnagy parancsnoksága alatt, 1942. február 12-én, Ceylon szigetén.

A Panama-csatorna övezetben levő Karibi Légi Hadsereget 6. légi hadseregeként szervezték újjá. Feladata a csatorna és a dél-amerikai érdekeltségek védelme, valamint a német tengeralattjárók elleni küzdelem volt. 1942 második felében három további légi hadsereget hoztak létre, ebből a 12. és a 9. a Közel-Keleten, míg a 13. a Salamon-szigeteken állomásozott.²⁵

A légierő szervezetében a legmagasabb seregtest a légi hadsereg volt, amely vadász, bombázó, szállító, karbantartó és más — a feladattól függő — parancsnokságokból, egységekből szerveződött. A vadász, a bombázó, a szállító parancsnokságok úgynevezett „wing”-ekből (repülőezred), ezek csoportokból (group), a csoportok pedig századokból tevődtek össze. A wingek és a csoportok számát mindig az adott helyzet szükségletei határozták meg. A wing általában két-három csoportból, a bombázó csoport négy, a vadász pedig három századból állt. A bombázó századok között a létszám és a repülőgépek számát illetően különbségek voltak a nehéz, a közepes és a könnyűbombázó egységek tekintetében.

23 *Watson*: i. m. 65. o.

24 *Holley*: i. m. 487. o.

25 *Yenne*: i. m. 26—30. o.

A háború kezdeti időszakában egy nehézbombázó század általában 8 repülőgépből (B—17; B—24) és 268 főből, a közepes 13 gépből (B—25; B—26)²⁶, illetve 297 főből, a könnyű pedig 13 repülőből (A—20) és 236 főből állt. (A létszámokba a nem hajózó [földi] személyzet is beleértendő; egyébként a B—17 hajózáállománya 9, a B—24-é 6 fő volt.)

A vadászszázadok rendszerint 25 repülőgépből szerveződtek, a létszám pedig aszerint alakult, hogy egy-, vagy kétmotoros repülőgépek alkották-e a századot. Egymotoros vadászszázadoknál 250, kétmotorosoknál (P—38)²⁷ 300 fő teljesített szolgálatot²⁸

Az Egyesült Államok hadvezetése 1942 folyamán csak kisebb hadászati légi akciókat szervezett a tengelyhatalmak ellen. Az első támadás, 1942. április 18-án, Japánra irányult, a japán partokat 1120 km-re megközelítő HORNET repülőgépanyahajóról felszálló, 16 B—25-ös bombázó repülőgép bevetésével. A James H. Doolittle alezredes vezette kötelék nyolc repülőgépe Tokiót bombázta, a többi Yokohamát, Nagoyát, Yokosukát és Kobét.²⁹ A támadás pusztító hatása ugyan jelentéktelen volt, de a fél éve tartó japán győzelmek hangulatában váratlan csapást és erkölcsi vereséget jelentett a japánok számára.

A 8. hadászati légi hadsereget a nyugat-európai és a németországi célpontok bombázására szervezték meg, melynek felállítására a Hadügyminisztérium (Department of War) 1942. január 19-én adta ki a parancsot a Légierő Harci Parancsnokságának. A hadsereg parancsnoksága a Georgia-i Savannah légibázison kezdte meg működését január 28-án.

Az új sereget személyi állományát a 3., bombázó- és vadászegységeit pedig az 1. légi hadseregből kapta. A VIII. Bombázó Parancsnokság a Virginia-i Langley, a VIII. Vadász Parancsnokság pedig a Michigan-i Selfridge repülőbázison állomásozott. A parancsnokságok felállítását követően egy kis létszámú törzs Ira C. Eaker dandártábornokkal³⁰, a Bombázó Parancsnokság vezetőjével Nagy-Britanniába utazott, hogy a légi hadsereg egységeinek fogadását és elhelyezését előkészítse. Az alakulatok fokozatos áttelepítése 1942 májusától augusztus végéig tartott.

²⁶ A *North American B—24 „Mitchell”*: bombázó repülőgépet Mitchell tábornokról nevezték el, s összesen 9816 darab készült ebből a típusból. Az 1941-ben kibocsátott A sorozat jellemzői: csúcsmagasság: 8230 méter, hatótávolság: 2170 km, bombaterhelés: 1360 kg, fegyverzet: 5 db 12,7 mm-es géppuska. *Angelucci*: i. m. 265. o.

Martin B—26 „Marauder”: az első példány pályázat eredményeként 1939. január 25-én készült el.

A repülőgép a prototípus próbája nélkül, azonnal sorozatgyártásra került, ezért alkalmazásakor számtalan szerencsétlenség fordult elő. 1945-ig 5157 darab készült belőle. A legnagyobb mennyiségben a B, majd a C, G és F típusokat gyártottak 1883, 1235, 893 és 300 darabban. A B típus jellemzői: csúcsmagasság: 7050 méter, bombaterhelés: normál 1800 kg, maximális 1800 kg; hatótávolság 1840—4480 km; fegyverzet: 2 db 7,62 mm-es és 4 db 12,7 mm-es géppuska. *Freeman*: i. m. 47. o.

²⁷ *Lockheed P—38 „Lightning”*: együléses vadász, vadász-bombázó és éjjeli vadász repülőgép. 1945-ig összesen 9536 db-ot gyártottak belőle. Az L típus jellemzői: csúcsmagasság: 11 700 méter, hatótávolság: 640 km, maximális sebessége 7600 méteren 630 km/h; fegyverzet: 1 db 20 mm-es gépágyú, 4 db 12,7 mm-es géppuska, 2 db 450 kg-os bomba. *Holley*: i. m.: 550—551. o.; *Alan W. Hall*: *American Fighters of World War 2*. London, 1976. 26. o.

²⁸ *Craven-Cate, J.*: i. m. 764. o. Ezek az adatok 1943-tól a következőképpen módosultak: egy nehézbombázó csoport 72 repülőgépből és 2261 főből, a közepes 96 gépből és 1759 főből, a könnyű 96 repülőgépből és 1304 főből állt. Az egymotoros vadászszázadok 111—126 db repülőgépből és 994 főből, a kétmotorosok 111—126 repülőgépből és 1081 főből szerveződtek. *Brophy*: i. m. 80. o.

²⁹ A hadműveleti terv szerint az akció után a repülőgépanyahajóra visszatérni nem képes bombázóknak kínai repülőterekre kellett vona leszállniuk. A kijelölt repülőterekre azonban a repülőgépek üzemanyaghiány miatt nem jutottak el, s az éjszakai kényszerleszállások közben szétzúzódtak. Csupán egyetlen gépnek sikerült szovjet területen, Primorszkij körzetében földet érnie. *Officer's Guide*: i. m. 8. o.; A második világháború... 11. k. Budapest, 1982. 181. o.

³⁰ *Ira C. Eaker*: a VIII. bombázó parancsnokság és egyben a 8. légi hadsereg parancsnoka 1942 májusától. Spaatz tábornok Észak-Afrikába való áthelyezése után, 1942 decemberétől, ismét a légi hadsereg parancsnoka, egészen 1943 végéig. Ezután a Földközi-tengeri Szövetséges Hadászati Légierő hadászati bombázó erőinek, majd 1944 augusztusától a dél-franciaországi inváziós légi erő parancsnoka volt. *Keegan*: i. m. 71. o.

A 8. légi hadsereg parancsnoka — 1942. május 2-tól — Carl A. Spaatz tábornok³¹ lett, aki London délnyugati elővárosában, Teddingtonban, Bushy Park-ban rendezkedett be. A 8. légi hadsereg 1942 augusztus végére Bombázó-, Vadász-, Földi-kiszolgáló (Ground Air Support), Karbantartó és Vegyes Parancsnokságból (Composite Command) állt. A Bombázó parancsnokság — amely Spaatz törzsével együtt települt — az 1. és 2. bombázó wingre, valamint a 15. önálló könnyűbombázó századra tagolódott. Az 1. wing — parancsnoka Claude E. Duncan, később Newton Longfellow ezredes — a 92., 97. és a 301. B—17-es nehézbombázó csoportból állt. A 2. wing — pk. James P. Hodges ezredes — egységei szervezés, illetve átszállítás alatt voltak. A Vadászparancsnokság (melynek élén Frank O' D. Hunter dandártábornok állt) a 6. vadász wingre, valamint az 1. (P—38), 14. (P—38), 31. (P—39)³² és 52. (Spitfire) csoportra tagolódott. A Földi Kiszolgáló Parancsnokság Robert C. Deede dandártábornok vezetése alatt a 61. csapat szállító wingből (Troop Carrier Wing), a Karbantartó Parancsnokság pedig az 1., 3. hadtápbázisokból és a 12. javító-ellenőrző részlegből tevődött össze. (4. sz. melléklet, 497. o.)³³ A légi hadsereg augusztus végéig 399 darab repülőgépet kapott, amelyből 119 B—17-es, 13 A—20-as, 164 P—38-as és P—39-es, valamint 103 C—47-es volt.³⁴

Az európai célpontok elleni első bevetésre 1942. július 4-én került sor. A 15. önálló könnyűbombázó század 6 db A—20-as gépe a Royal Air Force bombázóegységeivel együtt négy hollandiai repülőtérré mért csapást. Július 12-én a század újabb 6 db repülőgépe támadta az Abbeville—Drucat-i repülőteret. Ennél nagyobb arányú akciót első ízben 1942. augusztus 17-én indítottak, amikor az 1. bombázó wing 97. csoportjának 12 db B—17-es gépe a franciaországi Rouen—Sotteville-i rendezőpályaudvart rombolta. 1942 végéig a légi hadsereg 2453 harci bevetéséből a nehézbombázók mindössze 26-ot hajtottak végre, 35 különböző célpont ellen. Ennek során 1442 repülőgép szállt fel az angliai repülőterekről, de csak 754 (53%) jutott el a bombázandó célpontok fölé, a többi 688 (47%) meghibásodások következtében kénytelen volt visszafordulni. A támadások leggyakrabban repülőterek (Abbeville—Drucat, St. Omer—Longuenesse, Cherbourg—Maupertuis) és tengeraltjárótámaszpontok ellen irányultak. (St. Nazaire, Lorient, Brest, La Pallice). Eközben 35 repülőgép zuhant le, a támadó gépek 4,6%-a.³⁵

1942 második felétől a kis légi kötelékekkel végrehajtott támadások nagyrészt kísérleti jellegűek voltak. Tevékenységük a bombázók önálló harcképességének el-

31 Carl Arthur Spaatz 1891. június 28-án Boyertown-ban (Pennsylvania) született. 1914 júniusában elvégezte a West Point-i katonai akadémiát, és első beosztása a Hawaii-szigeten állomásozó 25. gyalogezredhez szólt. Két évvel később, a repülőképzés befejezése után az 1. légi századhoz osztották be, amely John J. Pershing tábornok parancsnoksága alatt Mexikóban harcolt. Az Egyesült Államok első világháborúba való belépésekor Spaatz Franciaországba került, mint a 131. légiszázad parancsnoka. Az első világháborút követően különböző beosztásokban szolgált, majd 1933 júniustól a vadászoktól a bombázókhoz került. Először a 7. bombázó csoport, majd az 1. bombázó osztály parancsnoka lett. 1936 júniusban — a vezérkari akadémia elvégzése után — alezredessé léptették elő. 1939 novemberében, mint „ideiglenesen” kinevezett ezredes Nagy-Britanniába érkezett, speciális katonai megfigyelőként. 1942 elején, ideiglenes vezérőrnagyként, a Harci Parancsnokság vezetője lett, majd májustól december elejéig a 8. légi hadsereg parancsnoka volt. 1942. december 1-től az Észak-Afrikában levő 12. légi hadsereg, 1943 márciusától pedig az északnyugat-afrikai légi hadsereg élén állt, ideiglenes altábornagyi ranggal. 1944 januárban visszatért Nagy-Britanniába, mint az Egyesült Államok európai hadászati légierőinek parancsnoka. 1945 júniusban a távol-keleti hadszínter hadászati légierőinek parancsnoka és a Japán elleni atomtámadás egyik előkészítője volt.

A második világháború befejezése után, 1945 októberében tért vissza az Egyesült Államokba, a légierő főparancsnokságára. 1946. március 1-től a légierő főparancsnoka, majd az önálló haderőnemmé vált légierő első vezérkari főnöke lett, 1947. szeptember 26-tól 1948. április 29-ig, nyugdíjba vonulásáig. 1974. július 14-én halt meg. Spaatz egyike volt azon keveseknek, akik a második világháború minden kapitulációs okmányát aláírták. *Yenne*: i. m. 33. o.; *Keegan*: i. m. 192. o.; *David Mason*: *Who's Who in World War II*. London, 1978. 292. o.

32 *Bell P—39 „Aracobra”* az 1941-ben gyártásra kerülő D típus jellemzői: csúcsmagasság: 9785 méter, hatótávolság: 225 kg-os bombateherrel 1280 km, anélkül 2552 km; maximális sebesség 4200 méteren 592 km/h; fegyverzet: 1 db 37 mm-es gépágyú az orrban, a légcavarnál, 4 db 7,62 mm-es és 2 db 12,7 mm-es géppuska. *Angelucci*: i. m. 193 o.; *Sunderman*: i. m. 290. o.

Supermarine Spitfire MK. V. B.: e típust 1941-ben kezdte el gyártani az angol Vickers—Armstrongs repülőgépgyár. Jellemzői: csúcsmagasság: 11 280 méter, hatótávolság: 1500 km; maximális sebesség: 4000 méteren 602 km/óra.; fegyverzet: 2 db 20 mm-es gépágyú, 4 db 12,7 mm-es géppuska. *Angelucci*: i. m. 185. o.

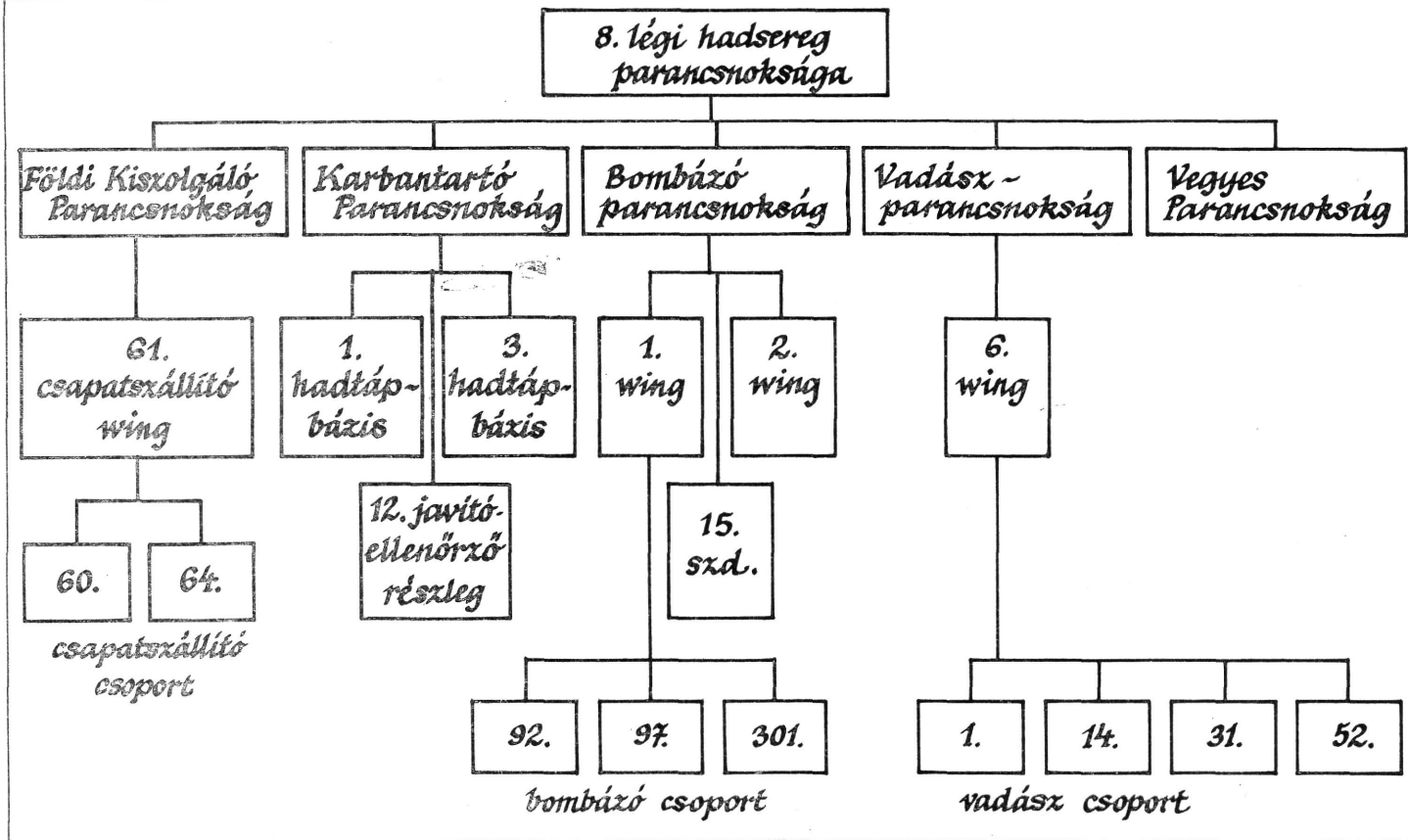
33 *Craven—Cate, I.*: i. m. 647. o.

34 Uo. 645. o.; A második világháború... 5. k. Budapest, 1978. 536. o.

35 *W. F. Craven—J. L. Cate: The Army Air Forces in World War II*. k. Chicago, 1949. 841—843. o.

A 8. hadászati légi hadsereg 1942. augusztusi szervezete

4. sz. melléklet

lenőrzésére és a nappali precíziós légitámadások harcászatának kidolgozására irányult.

A nagyobb méretű hadászati bombázások megszervezését akadályozta az a körülmény, hogy a 8. légi hadsereg feltöltése 1942 novemberétől szünetelt. Emellett két nehézbombázó — 97., 301. — és négy vadászcsoportot — 1., 14., 31., 52. — Észak-Afrikába irányítottak át az 1942. augusztus 20-án létrehozott 12. légi hadsereg megerősítésére.³⁶

Az amerikai légierő hadászati egységei 1943-tól kezdve kapcsolódtak be aktívan a Németország elleni bombatámadások végrehajtásába, az 1943. január 14—16-i casablancai konferencia határozata értelmében. Az angolszász hatalmak vezetői ezen a konferencián döntöttek a Németország elleni közös légi háború megindításáról, amelynek célja a német hadiipar fokozatos szétrombolása, valamint a lakosság erkölcsi erejének megtörése volt. Az amerikai és angol vezérkarok kidolgozták a közös hadászati légitámadások tervét, melyet 1943. május 18-án hagyták jóvá és a „Point-blank” fedőnevet kapta. A 8. légi hadseregére hárult a német légierő és tengeralattjáró flotta, illetve az ezeket előállító ipari üzemek szétbombázása. Az amerikaiak, a bombázások új — az angolokétól eltérő — módszerét dolgozták ki. A repülőgépek erős fegyverzetében és nagy repülési magasságában bízva a német célpontok nappali támadását irányozták elő. A hadműveletek megkezdése előtt elemző csoportot szerveztek, amely a német gazdaság alapvető ágainak tanulmányozása alapján arra a következtetésre jutott, hogy körülbelül hatvan fontos létesítmény lerombolása, illetve tartós üzemképtelenné tétele meggyengítheti Németország katonai potenciálját. Ezeket a létesítményeket hat célpontcsoportba osztották: tengeralattjáró-építő üzemek és tengeralattjáró támaszpontok, repülőgépipar, golyóscsapágygyárak, olajfinomítók, szintetikus üzemanyag- és műgumigyárak, katonai szállítóeszközöket előállító üzemek.³⁷

A támadások első szakaszában — 1943 júliusáig — 28 alkalommal támadták a tengeralattjáró-építő üzemeket és támaszpontokat. Legtöbbször a wilhelms-hafeni, kieli és hamburgi hajógyártó üzemeket és a St. Nazaire-i, Brest-i, La Pallice-i támaszpontokat.³⁸ A támadásokban összesen 706 repülőgép vett részt, s ebből 35-öt vesztek.

A hadműveletek második szakaszában (augusztus—szeptember) a légi uralom megszerzése érdekében 29 alkalommal bombázták a repülőtereket, 16-szor pedig repülőgépgyárak ellen indítottak támadást 2915 repülőgép részvételével. Ennek során a gépek 3,8%-a, (113 darab repülőgép) zuhant le.³⁹ A repülőgépek 1943 szeptemberéig vadászfedezet nélkül, fegyvereik erejében bízva támadták az ellenséges célpontokat. Kihasználva a német légvédelem gyengeségeit, zárt harcrendben — ún. Bomberpulk Combat Box — lépcsőzött harci kötelékben hajtották végre akciójukat. Ez a harcrend alkalmas volt arra, hogy — a védőfegyverek holttereit megszüntetve — egymást kölcsönösen védelmezzék. Egy lépcsőzött harci kötelék hadrendjében három — egyenként 18 bombázó repülőgépből álló — csoport alkotott egy Combat winget.⁴⁰ A korábbi gyakorlattól eltérően, amikor a bombázók meghatározott távolságban, vízszintes harcrendben, azonos magasságban követték egymást, most mindegyik csoport és az egész wing is függőleges harcrendbe tagozódott. A parancsnoki repülőcsoport közepén, általában 8300 méteren, a második fölötté, 8700 méteren, a harmadik pedig alatta, 8000 méteren repült, így a wingek magassági lépcsőzése 700—1000, a csoportoké pedig 250—330 méter volt. Az első winget hat kilométerre

³⁶ Edward Jablonski: Air War. II. k., 2. rész. New York, 1971. 11. o.; A második világháború... 5. k. i. m. 537. o.

³⁷ M. M. Kirjan (szerk.): A váratlanság szerepe az USA fegyveres erői hadműveleteiben. Budapest—Uzgorod, 1986. 270. o.

³⁸ Craven-Cate, II.: i. m. 845—847. o.

³⁹ Uo. 847—849. o.

⁴⁰ Grohler: i. m. 255—256. o.

követte a második, azt a harmadik, és így tovább. Az új módszer lehetővé tette, hogy az ellenséges légvédelmi körzetet rövid idő alatt oly sok bombázó szelje át, amellyel sem a rádiólokátor-állomások, sem pedig a légvédelmi tüzéregységek nem birkózhattak meg. A rádiólokátor-állomások ugyanis egyszerre csak egy cél befogására voltak képesek és tíz perc kellett ahhoz, hogy az elfogó vadászgépeket a célra rávezessék. A nehéz légvédelmi tüzerűtegek egyetlen bombázóra vezethettek célzott tüzet és felkészülésikhöz legalább két percre volt szükség. Az új eljárással a bombázók sűrű harcrendben, különböző magasságokban repültek át a német légvédelmi körzeteket, s ezáltal olyan „célpontbőség” keletkezett, amellyel szemben a német légvédelem tehetetlennek bizonyult.⁴¹ A német légvédelem határfoka 1943 nyarára valamelyest megerősödött, amit a vadászrepülők összpontosításával⁴² és a Focke Wulf FW—190 vadászgép új fegyverrel való felszerelésével érték el.⁴³ Ennek következtében júliusban az 1615 támadó amerikai repülőgépből 109-et (6,7%), augusztusban pedig 1637-ből 107-et (6,5%) semmisítették meg. A legnagyobb veszteségek július 26-án és 28-án érték az amerikai támadó egységeket, amikor is a Hamburgot és Hannovert támadó 199 repülőgépből 24-et (12%), a kasseli és oscherslebeni repülőgépgyártó üzemek ellen bevetett 95 gépből pedig 22-t (23%) lőtték le. Augusztus 17-én a schweinfurti golyóscsapágygyárakat 183, a regensburgi repülőgépgyártó üzemeket 127, Frankfurtot pedig 5 bombázó támadta. A német vadászrepülők nem bocsátkoztak azonnal harcba, hanem megvárták, amíg a kísérő amerikai vadászgépek korlátozott hatósugaruk miatt a Rajna vonalától visszafordultak és ezután kezdték csak meg rohamukat a repülőerődök ellen. A légi harc eredményeként 60 amerikai és 25 német repülőgép semmisült meg.⁴⁴

A havonkénti bevetési veszteségek 1943 januártól—augusztusig 5,5% és 8,8% között mozogtak. Ezek a számok már azt jelezték, hogy nem igazolódtak be azok az amerikai elképzelések, miszerint a nehézbombázók önállóan is képesek harcolni a német légvédelem repülőegységei ellen. Szükségessé vált a bombázók állandó vadász kíséretének megszervezése. Az első, vadász kíséret mellett végrehajtott hadműveletre 1943. szeptember 27-én került sor Emden észak-németországi város ellen. A 244 db bombázót P—47 „Thunderbolt”⁴⁵ gépekből álló vadászcsoporthal kísérte. A támadás, a német légvédelem heves ellentevékenysége ellenére, kielégítő eredménnyel végződött. Az amerikai veszteség: 21 német vadászgép ellenében, 7 bombázó és 2 vadászrepülőgép volt. A P—47-es vadászgépek hatótávolsága⁴⁶ még póttartályok felszerelésével sem tette lehetővé a Németország középső és keleti részén bevetett bombázók vadászoltalmazását, ez csak 1943 decemberétől a P—51 „Mustang”⁴⁷ vadászgép rendszerbe állításával valósult meg.

A szövetségesek bombázó hadműveletében a hadászati légi hadseregeken kívül a Közel-Keleten állomásozó 9. amerikai légi hadsereg is részt vett, a délkelet-európai államok támadásával. A hadsereg 98. és 376. bombázócsoporthal elsősorban Románia kőolajtelepeit és -finomítóit bombázták. Ezek hatékonysága azonban igen alacsony volt, így a 8. légi hadsereg állományából Líbiába vezényelték a B—24-ekből álló

41 *Kirjan*: i. m. 271—272. o.

42 A német vadászrepülők 60% a Nyugat-Európa és Németország nyugati részének védelmére összpontosult. 22% a szovjet—német, 18% pedig a déli arcvonalon harcolt. Target: Germany. The U. S. Army Air Forces' Official Story of the VIII. Bomber Command's First Year over Europe. London, 1944. 116. o. (a továbbiakban: Target: Germany...)

43 A vadászgépet négy darab Mauser—151 típusú 20 mm-es, elektromos célzókészülékkel ellátott gépágyúval szerelték fel. *Kirjan*: i. m. 273. o.

44 *Craven-Cate, II.*: i. m. 846—848. o.; Target: Germany: i. m. 118. o.

45 *Republic P—47 „Thunderbolt”*: a típusból 1945-ig 15 683 darab készült el. A D sorozat főbb jellemzői: csúcsmagasság: 12 000 méter; hatótávolság: külső tartályok nélkül 1520 kilométer; maximális sebesség: 9000 méteren 686 km/h. Fegyverzet: 8 darab 12,7 mm-es géppuska és 1125 kg bomba. *Hall*: i. m. 41. o.; *Holley*: i. m. 550—551. o.

46 A hatósugár a célpontig tartó távolságot, a hatótávolság az oda- és visszautat foglalta magába.

47 *North American P—51 „Mustang”*: nagy hatótávolságú kísérővadász, amelyből összesen 14 686 db készült a második világháború befejezéséig. A D típus jellemzői: csúcsmagasság: 12 000 méter; hatótávolság: külső tartályok felszerelésével 3323 km; maximális sebesség: 7500 méteren 699 km/h. Fegyverzet: 6 db 12,7 mm-es géppuska, bombateher: 2 db. 450 kg-os bomba. *Hall*: i. m. 33. o.

44., 93. és 389. csoportokat. Ebből az öt csoportból szervezték meg az 1943. július 3-tól — szeptember végéig fennálló 201. ideiglenes bombázókülönműtényt, melynek bevetésére augusztus 1-én került sor (178 B—24-es Ploiesti kőolajtelepeit bombázta). A különműny második támadása a Wiener Neustadt közelében fekvő Messerschmitt repülőgépgyár ellen irányult, 1943. augusztus 13-án. Az amerikai légierő részéről ez volt az első alkalom, hogy gépei berepültek Magyarország légterébe. Az élkötélék 13.03-kor lépett be az ország délnyugati része felett és — visszarepüléskor — az utolsó gép 15.25-kor hagyta el az országot.⁴⁸ A délkelet-európai csatlós országok hatásosabb és rendszeresebb bombázása végett 1943. november 1-én megszervezték a 15. légi hadsereget. A személyi állomány és a felszerelés a 12. légi hadseregtől származott, a parancsnokság Tuniszban, Lycée Carnot-ban székelt. A hadsereg megalakulásakor 3 wingből (5., 42., 47.) állt. Ezek szervezete a következő volt: az 5. wing négy B—17-es (2., 97., 99., 301.), két B—24-es (98., 376.) és két vadász-, (14., 325.); a 42. wing három B—26-os (17., 319., 320.) és egy vadász (1.); a 47. wing két B—25-ös (310., 321.) és egy vadászcsoporthat (82.). A négy vadászcsoporthatból három (1., 14., 82.) P—38-as, a negyedik (325.) P—47-es gépekkel rendelkezett.⁴⁹

A „Pointblank” hadművelet harmadik — októbertől decemberig tartó — periódusában, a szövetséges hadászati bombázóerők támadásai a Luftwaffe harci erejének megtörésére és a német hadigazdaság megbénítására irányultak. Ezért a német légierő repülőtereit és raktárait öt, a repülőgépgyártó üzemeket három, az ipari körzeteket pedig tizenegy alkalommal bombázták. A német repülőgépgyártás megsemmisítésére 1943. november 3-án, a „Pointblank” hadművelet folytatásaként elfogadták az ún. „Argument” tervet. Ez volt az első olyan légi hadműveleti terv, amelyben a szövetségesek légierője összehangoltan tevékenykedett a kitűzött feladatok megvalósításának érdekében. Így az angol éjszakai támadásokat az amerikai légierő nappali bombázásai követték azonos célpontok ellen. A célkitűzéseket az egyesített vezérkar direktívája a következőkben határozta meg: „...Németország hadiipari és gazdasági rendszerének állandóan fokozódó rombolása és bénítása, valamennyi erre alkalmas támaszponton végrehajtott egyesített bombatámadásokkal rombolni az ellenség létfontosságú közlekedési vonalait és lényegesen gyengíteni a német légierő harci erejét...”⁵⁰ Ezenkívül előirányozták a vadászrepülőgépeket és golyóscsapágyakat gyártó üzemeknek, a német rakétafejver-kísérleti telepeknek a szétrombolását, az ipari körzeteknek és a nagyobb városoknak a bombázását.

A terv végrehajtására 1944 január elején Carl Spaatz altábornagy főparancsnoksága alatt a 8. és 15. légi hadseregek állományából létrehozták az Egyesült Államok Európai Hadászati Légierőjét (U. S. Strategic Air Forces in Europe).⁵¹ Az összevont hadseregek parancsnokai James H. Doolittle és Nathan F. Twining vezérőrnagyok lettek.⁵²

Az „Argument” hadművelet megindítására 1944. február 20—25-én került sor, a 8., 15. légi hadseregek, valamint az angol Bombázó Parancsnokság (Bomber Command) egységeinek részvételével. A főcsapást a 8. légi hadsereg 3300 bombázó repülőgépe (melyet 3260 vadászgép kísért) mérte a braunschweigi, a lipcei, az

48 Csanádi Norbert—Nagyváradai Sándor—Winkler László: A magyar repülés története. Budapest, 1977. 240. o.

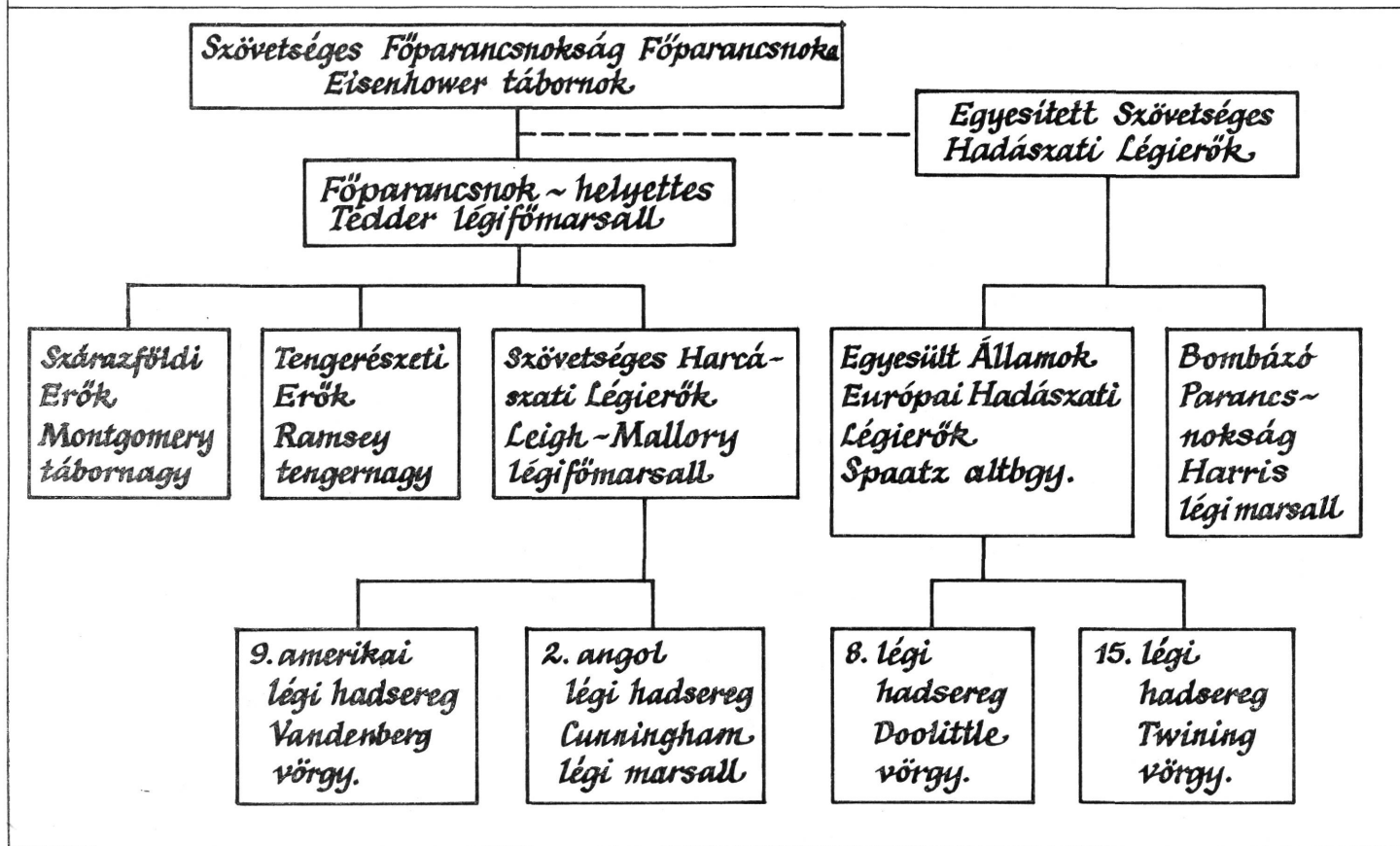
49 1943 november végétől az egész légi hadsereg Dél-Olaszországba és Szardínia szigetére települt. Az 5. wing négy B—17-es és két vadászcsoporthat Foggia körzetében, a 42. wing B—26-os csoportjai Szardínia szigetén, míg a többi egység Dél-Olaszországban állomásozott. *Craven-Cate, II.*: i. m. 567—570. o.

50 A második világháború... 8. k. Budapest, 1980. 361. o.

51 Second Report of the Commanding General of the Army Air Forces to the Secretary of War. 1945. február 27. 7. o. (a továbbiakban: Second Report...)

52 James H. Doolittle a Tokió elleni 1942. április 18-i támadás vezetője, majd szeptembertől a 12. légi hadsereg parancsnoka. 1943 márciusától az északnyugat-afrikai hadászati légierők, november 1-től a 15., 1944 januártól a 8. légi hadsereg vezetője.

Nathan F. Twininget 1943 januárban az újonnan megalakított 13. légi hadsereg élére nevezték ki. Július 25-től a Csendes-Óceáni Szövetséges Légierők, 1944 januártól a 15. légi hadsereg parancsnoka volt. *Pogue*: i. m. 7. o.; *Yenne*: i. m. 56. o.

oscherslebeni, bernburgi repülőgépgyárra, valamint a schweinfurti golyóscsapágygyárakra. A 15. légi hadsereg 500 bombázó és 413 vadászgépe olaszországi támaszpontjairól a Messerschmitt (dél-németországi) steyeri és regensburgi üzemeit támadta. A 3800 bombázó — 244 gép elvesztése mellett — összesen 10 000 tonna bombát dobott le a különböző célpontokra. Az angol Bombázó Parancsnokság 2351 repülője ezalatt öt éjszakai szőnyegbombázást hajtott végre Lipcse, Stuttgart, Steyer és Augsburg ellen, 9198 tonna bomba kioldásával.⁵³ A német repülőgépgyárakra megközelítőleg 4000 tonna bomba hullott, melynek következtében a gyártás 60%-kal csökkent.⁵⁴

A hatnapos légi tevékenység a Németország elleni légi hadműveletek fordulópontját jelentette, amennyiben végleg bebizonyosodott, hogy a Luftwaffe már nem képes sikerrel harcolni a berepülő szövetséges bombázókötelékek ellen. Az „Argument” hadművelet befejezésekor — 1944. április 1-én — a német légierőnek okozott nagy veszteségek eredményeként a szövetségesek kivívták az abszolút légi fölényt, amely a közlegő partraszállás elengedhetetlen feltétele volt. Április közepétől — a deszanthadművelet légi biztosítására — az angol Bombázó Parancsnokságot — heves tiltakozása ellenére — az Egyesült Államok 8. és 15. légi hadseregével együtt a szövetséges főparancsnok, Eisenhower tábornok alárendeltségébe helyezték. (5. sz. melléklet, 501. o.)⁵⁵

Az „Overlord” hadművelet megindulása előtt a légierő fő tevékenysége Normandia elszigetelésére irányult. (Ezzel akarták a német tartalék erő és eszközök összehívását megakadályozni). 1944. április közepétől — június 6-ig 51 célpontra 71 000 tonna bombát dobtak, s ezzel jelentős károkat okoztak, pl. a francia vasúthálózat 62%-át rongálták meg.⁵⁶ A partraszállás légi előkészítése mellett tovább folytatódtak a hadászati bombázások, főleg a német, valamint román olajfinomítók és üzemanyagelőállító gyárak ellen. A német szintetikus feldolgozókat célba vevő első támadási hullám 1944. május 12-én indult meg, amikor a 8. légi hadsereg 935 nehézbombázója Merseburgot, Böhlent, Brüxt és Leitzet-et bombázta. A május 28—29-i újbóli támadás a német termelést már a felére csökkentette. A hajtóanyaggyártás elleni támadássorozat 1944. szeptember 11—19-e között érte el a tetőpontját, amikor is a repülőbenzin-termelés pl. 5,5%-ra csökkent. A termelésekiesések a repülő- és egyéb hajtóanyagtartalékok legnagyobb részét felemésztették, aminek következtében súlyos üzemanyaghiány lépett fel. A tragikus következmények elkerülése érdekében Albert Speer német fegyverkezési és haditermelési miniszter mindent megtett: „Legfontosabb eszközként teljhatalmat javasoltam Hitlernek minden erő totális mozgósítására a támadások pusztításai ellen. Javasoltam, hogy Edmund Geilenberg, muníciógyártásunk eredményes irányítója minden lehetőséget kapjon meg arra, hogy a hajtóanyagtermelés emelésére korlátlanul elkobozzon nyersanyagot, korlátozzon egyéb termelési folyamatokat és igénybe vegyen szakmunkásokat. Hitler ezt gondolkodás nélkül elvetette. ...A helyzet komolyságát láthatóan még mindig nem fogta fel, jöllehet a fenyegető fejleményekről időközben épp elég gyakran beszéltünk...”⁵⁷

1944—45 fordulóján a német légierő a termeléseszköken és üzemanyaghiány következtében már csak lényegesen kisebb ellenállás kifejtésére volt képes, s teljesen alárendelt szerepet játszott, mind a nyugati, mind a keleti arcvonalon. A Németországgal szembeni légi háborút az ún. „Clarion” hadművelet fejezte be, amely a szövetséges csapatok németországi behatolását a német közlekedési hálózat teljes szétrombolásával segítette. Így 1945 januárjában több ezer kilométer vasúti sít szakítottak

53 A német légvédelem 157 angol repülőgépet semmisített meg.

54 A második világháború... 8. k. 361—362.; Second Report: i. m. 8. o.; Hubler: i. m. 60—61. o.

55 Yenne: i. m. 34. o.

56 Groehler: i. m. 280—281. o.

57 Albert Speer: Az amerikai—angol bombatámadások hatásáról 1944-ben. Részlet A. Speer emlékiratából. *Világtörténet*, 1979. 3. sz., 108. o.

fel, közel 1000 mozdonyt és több tízezer vasúti kocsit rongáltak meg.⁵⁸ A szövetséges bombázóerők tevékenységük színterét 1945 februártól Németország keleti felére helyezték át azzal a céllal, hogy — a német csapatmozgásokat akadályozva — segítsék a szovjet fegyveres erők hadműveleteit.

A Luftwaffe harci erejének megtörésével, egyes iparágak (pl. a hajtóanyagtermelés) szétzúzásával az amerikai hadászati bombázások jelentős mértékben hozzájárultak Németország legyőzéséhez.⁵⁹ A szövetséges légierő európai célpontokra 2 700 000 tonna bombát dobott le, amelyből Németországra 1 360 000 tonna hullott. A bombatámadásoknak 500 000 halottja és 600 000 súlyos sebesültje volt, ezenkívül 3 600 000 lakás (az össz lakásállomány 30%-a) pusztult el.⁶⁰

A Németország ellen folytatott amerikai hadászati bombázásokról megállapíthatjuk, hogy — a politikai és katonai vezetés által — a hadászati légierő elé kitzűzött fő feladatot, Németország bombázásokkal való legyőzését, a szükséges erő hiányában — mert ilyen célt megfogalmazni eleve irreális — nem sikerült megvalósítaniuk. Nem tudták végrehajtani a kiemelt célpontcsoportok nagy bombázókötelékekkel történő állandó bombázását, így időt és lehetőséget hagytak az ellenségnek az okozott károk újbóli helyreállítására. A hadászati bombázások megszervezését ennek ellenére mégis olyan tevékenységnek tekinthetjük, amely lényeges szerepet játszott Németország legyőzésében, gyengítve annak ellenállóképességét.

A távol-keleti hadszíntéren a japánok elleni hadviselésben a légierő az európainál szerteágazóbb feladatot hajtott végre: a 7. légi hadsereg légi felderítéseket végzett a haditengerészet számára, támadta a szigeterődöket és ellátta a japán flottát támadó repülőgépanyahajók védelmét. Az 5. és 13. légi hadsereg a délnyugat csendes-óceáni térségben, a 10., 14.⁶¹ légi hadsereg pedig Burmában, illetve Kínában támogatta a szárazföldi erők hadműveleteit. A hadászati bombázások megindításának szükségessége 1943 márciusában, a vezérkari főnök által kidolgozott hadászati haditervben szerepelt első ízben. A légierő főparancsnokságán pontosított bombázási terv a „Matterhorn” fedőnevet kapta, amely B—29 „Superfortress” repülőgépekkel végrehajtott bombatámadásokat irányzott elő különböző japán, északkelet-kínai repülőgépgyártó üzemek, hajógyárak, kohászati létesítmények, nagyobb kikötők és városok ellen.⁶² A feladatot végrehajtására 1943 novemberében Kenneth B. Wolfe dandártábornok vezetésével létrehozták a XX. Bombázó Parancsnokságot. Alárendeltségébe az 58. bombázó wing tartozott (pk. La Verne G. Saunders dandártábornok), amely a 40., 444., 462., 468. bombázócsoporthoz állt. Az egységek fogadására 1944 januártól a 853. légi műszaki zászlóalj és a 383. építő zászlóalj Indiában öt, Kínában négy repülőbázist épített. Ezekre április elején 112 db B—29-es⁶³ repülőgép és 20 000 fő érkezett. A XX. Bombázó Parancsnokság Kínában, Kunmingben települt.⁶⁴ Az amerikai légierő vezetői — az 1944. február 20—25-i németországi támadások tapasztalatai alapján — a Japán elleni tömeges bombázások kiterjesztése céljából 1944. április 4-én felállították a 20. hadászati légi hadsereget. Ennek jelentőségét és fontosságát az mutatta, hogy közvetlenül a Vezérkari Főnökök Egye-

58 *Ránki*: i. m. 283. o.

59 A 8. légi hadsereg bombázó kötélekei 1942—1945 között nyugat-európai és németországi célpontokra összesen 1 554 463 tonna bombát dobtak le. Évi eloszlásuk a következőképpen alakult: 1942-ben 6123 t, 1943-ban 154 117 t, 1944-ben 938 952 t és 1945-ben 455 271 t. *Brophy*: i. m. 77. o.

60 *Rázsó*: A légi stratégia...: i. m. 107—108. o.

61 A 14. légi hadsereg — parancsnoka Claire Chennault tábornok — megalakítására 1943. március 10-én került sor, a 10. légi hadsereg állományába tartozó ún. Kínai Légi Különítmény (China Air Task Force) és az Amerikai Önkéntes Csoport (American Volunteer Group) egyesítésével. *Yenne*: i. m. 30. o.

62 A tervet a kairói konferencián (1943. november 22—26.) a politikai vezetők is jóváhagyták. *Ránki*: i. m. 366. o.; *Sunderman*: i. m. 237—238. o.

63 *Boeing B—29 „Superfortress”*: 1945-ig 3898 darabot gyártottak. Főbb jellemzői: csúcsmagasság: 9900 m. bombaterhelés: normál 4500 kg, maximális 9000 kg., hatótávolság: 9000 kg-os bombaterheléssel 5200 km, maximális hatótávolsága 8960 km. Fegyverzete: 12 db 12,7 mm-es géppuska, 1 db 20 mm-es gépágyú. *Sunderman*: i. m. 289. o.

64 *Second Report*: i. m. 64—68. o.; *Jablonski*: i. m. 130. o.

sített Bizottságának alárendeltségébe helyezték, s tevékenységének irányítója a légi-erő főparancsnoka, Arnold tábornok lett. A 20. légi hadsereg — amely egyelőre a XX. Bombázó Parancsnokság állományára épült — első hadászati támadására 1944. június 5-én került sor. A 40. és a 462. csoport 100 db B—29-es repülőgépe — Leonard F. Harmon ezredesnek, a 40. csoport parancsnokának vezetésével — Kharagpurból (India) felszállva, ötórás repülőút után, Bangkok közlekedési csomópontjait bombázta.⁶⁵

Tíz nap múlva hajtották végre a Japán anyaország elleni első támadást, a Kyushu-szigeten fekvő Yawata-i acélmű ellen. A kínai Csengtu környékén létesített repülőterekről 68 B—29-es szállt fel, de a támadás váratlanságát nem sikerült biztosítaniuk. A japán hadvezetés — ügynöki hírszerzés útján — már a légitámadás kezdete előtt értesült arról, hogy amerikai hadászati bombázók gyülekeznek Csengtu körzetében. A légi figyelőpontok azonnal észlelték a repülőterdők irányvonalát s riasztották a japán légvédelmi csapatokat, amelyek heves tüzzel fogadták a támadó gépeket. A bombázásra felhős időben, éjszaka került sor, s ennek eredményeképp a cél fölé érkezett 47 gépből csak 15 bombázott szabad szemmel, a többi rádiólokációs célzó-készüléket használt. A kohászati üzem nem szenvedett lényeges károkat: a ledobott 94 tonnából,⁶⁶ mindössze egyetlen letalálást érte, de az is több mint egy kilométerre csapódott be az olvasztókemencétől.⁶⁷

A Csengtu környéki repülőterekről 1945 január végéig váltakozó erőbevetéssel folytatták a „Matterhorn” hadművelet feladatainak végrehajtását. A Japán Császárság „belső övezeteinek” leghevesebb bombázására 1944 július—szeptember között került sor, összesen 470 alkalommal támadták a kijelölt célpontokat.⁶⁸ A bombázások ereje októbertől fokozatosan alábbhagyott, aminek oka elsősorban az volt, hogy a gépek hatótávolsága csupán Kyushu kisebb részére terjedt ki, a japán hadiipar zöme viszont Honshu szigetén helyezkedett el. E központok elérését 1944 november-től a Mariana-szigeteken kiépített repülőterek már lehetővé tették. Az első repülőegység, a 73. bombázó wing, Emmett O'Donnell dandártábornok parancsnoksága alatt, október 20-án érkezett meg Saipan szigetére. A XXI. Bombázó Parancsnokság melynek élén Haywood S. Hansell dandártábornok állt, november elején érkezett Guam szigetére.

Az első bevetésre 1944. november 24-én, Nagoya ellen került sor 111 repülőgép részvételével. Az időjárás nehézségei miatt a bombázókötelékek kénytelenek voltak letérni az eredeti útvonaltól és Tokió felé fordultak. Az időjárás azonban Tokió fölött is rendkívül rossz volt, ami a célzott bombavetést rendkívüli mértékben megnehezítette. A város fölé érkezett 101 repülőgépből⁶⁹ mindössze 24 érte el a fő célpontot, a Mushashi-repülőgépgyárat. 64 bombázó kénytelen volt a dokkok és a város lakónegyedei felett kioldani bombáit. A tokiói légvédelmi parancsnokságnak sikerült a levegőbe emelnie 125 vadászrepülőgépet, melyek két B—29-est lelőttek, nyolcat pedig megrongáltak. További három bombázógép a saját repülői tüzétől sérült meg. A gyár területére összesen 62,4 tonna⁷⁰ bomba hullott, ami az épületek 1%-át, a gépi berendezésnek pedig 2,4%-át rombolta szét. Az akció sikertelenségét döntően a légi felderítés elégtelensége okozta, amely képtelennek bizonyult az időjárás pontos megállapítására.⁷¹

65 Bangkokot 98 gép érte el, két B—29-es műszaki hiba következtében kényszerleszállást hajtott végre. *Jablonski*: i. m. 131. o.

66 A kínai légitámaszpontokról felszálló B—29-esek a Japán elleni légitámadásaik alkalmából mindössze 2 tonna bombát tudtak magukkal vinni. *Kirjan*: i. m. 282. o.

67 *Jablonski*: i. m. 133. o.; *Kirjan*: i. m. 281. o.

68 *Groehler*: i. m. 327—328. o.

69 Tíz repülőgép nemsokkal a felszállás után, meghibásodás miatt, kénytelen volt visszafordulni.

70 A Mariana-szigetéről induló repülőgépek 2,6 tonna bombateher szállítására váltak alkalmassá az üzemanyag-tartályok csökkentése következtében.

71 *Kirjan*: i. m. 282. o.

A japán repülőgépgyárak elleni támadások 1945 január végéig folytatódtak mintegy 833 repülőgép részvételével. A támadásokban már részt vettek a január elején érkezett 313. és 314. wingek repülőgépei is. A XXI. Bombázó Parancsnokság (melynek új parancsnoka 1945. január 19-től Curtis Le May tábornok volt) ezzel három (73., 313., 314.) wingből állt. Mindegyik 180 B—29-es repülőgépet és 12 000 főt számlált.⁷²

A Mariana-szigetetről kiinduló támadások következtében 1944 november és 1945 február között összesen 8000 tonna bomba hullott különböző japán célpontokra.⁷³ 1945 márciusától, a japán háborús gépezet összeomlásának meggyorsítására a célkiválasztás és a támadási módszer megváltoztatásával a hadászati légierő a célzott csapásokról a terület — szőnyeg — bombázásokra tért át. A városok elleni tömegbombázásokat a vasútvonalak elleni támadások és a kikötők, tengerszorosok aknákkal történő elárasztásával egészítették ki. Ezzel a japán szigeteket az egyetlen nyersanyag-utánpótlási vonaltól, Mandzsúriától és Kínától is elvágták. Az új bombázási forma alkalmazását a Mariana-szigetek és Japán között félfúton levő Iwo Jima-sziget elfoglalása tette lehetővé. Erről a szigetről a P—51-es vadászgépek is megtehették az utat Japánig és vissza, s ezáltal megbízható védelmet biztosítottak a B—29-eseknek.⁷⁴ A P—51-ek nemcsak a vadászgépek elleni harcra voltak képesek, hanem csatarepülőkként is sikerrel alkalmazhatták őket az ellenséges légvédelem ellen. Ennek következtében a B—29-ek fegyvereinek egy részét és egyes berendezéseit leszerelhették, miáltal a kis és közepes magasságokból történő bombázásokra áttérő gépek lényegesen nagyobb bombaterhet (maximálisan 7—9 tonnát) vihettek magukkal.

A második világháború legpusztítóbb légitámadására 1945. március 9-éről 10-ére virradó éjjel került sor: a XXI. Bombázó Parancsnokság 324 gépe 1667 tonna gyújtóbombát dobott le Tokióra. Ennek következtében 84 000 lakos pusztult el, s 41 ezren szenvedtek égési, valamint más sérüléseket.⁷⁵ A tűzvészek következtében a város épületeinek 25%-a, ipari körzeteinek pedig 63%-a dőlt romba.⁷⁶ Az ezt követő tíz nap folyamán Nagoyára, Osakára, Kobéra mérték csapásokat 1595 repülőgép bevetésével, összesen 9373 tonna ledobásával. Veszteségük mindössze 22 bombázó volt.⁷⁷

A Németország elleni háború befejezése után a csendes-óceáni légierő átszervezésére és megerősítésére került sor az Egyesült Államok legfelsőbb politikai és katonai vezetői által jóváhagyott „Downfall” hadászati célkitűzéseknek megfelelően. A haditerv szerint Okinawa elfoglalása után, az újonnan adódó lehetőségek kihasználásával, fokozni kellett Japán blokádját és bombázását, hogy ezáltal kedvező feltételek nyíljanak a Kyushu sziget elleni invázióhoz. Ennek célja az volt, hogy az ellenség fő erőinek lekötésével és megsemmisítésével, valamint a bombázások fokozásával tovább gyengítsék Japán katonai potenciálját és megteremtsék a feltételeket az ipari központok felé irányuló döntő behatoláshoz. Az Egyesült Államok haderejének — a japán

⁷² A 313. wing John H. Davies dandártábornok parancsnoksága alatt Tinian szigetén, a 314. wing Thomas S. Powers dandártábornokkal az élen Guam szigetén települt. *Sunderman*: i. m. 229. o.; *Jablonski*: i. m. 163 és 168. o.

⁷³ *P. M. S. Blackett*: Az atomerő politikai és katonai következményei. Budapest, 1951. 50. o.

⁷⁴ A légitámadások addigi eseményei azt bizonyították, hogy a támaszpontokról a célterületekig tartó 16 óras repülőút elegendő idő a japán légvédelmi egységek riasztására. A vadászoltalom nélkül repülő bombázókötélek ellen bevetett japán vadászgépek megnehezítették a bombázók célmegközelítését, a légvédelmi egységek pedig erős tűzzel fogadták a célterületeket mégis elérő gépeket. A japán légierő számos esetben, így pl. 1945. január 2-án megelőző támadással érzékeny veszteséget okozott a Mariana-szigeteken települt nehézbombázóknak. Az Iwo Jimáról felszállt japán gépek a Saipan-szigeten állomásozó 73. wing állományából 11 B—29-est megsemmisítettek, 95 repülőgépet átmenetileg, 6-ot pedig súlyosan megrongáltak. Ezzel a wing gépállományának 62%-át sikerült kikapcsolniuk a támadásokból. *Kurjan*: i. m. 283. o.; A második világháború... II. k., 181. o.

⁷⁵ A Drezda elleni támadásban 50 212 volt a halottak és a sebesültek száma. *Groehler*: i. m. 305—307. o.

⁷⁶ *Sunderman*: i. m. 230. o.; *Hubler*: i. m. 64. o.; *Jablonski*: i. m. 170. o.

⁷⁷ United States Strategic Bombing Survey. Summary Report. Pacific War. Washington, 1946. július 1. 16. o. (A továbbiakban: Summary Report...)

anyaország szigeteire tervezett — partraszállását két ütemben kívánták végrehajtani: először Kyushu sziget déli részén az „Olympic”, majd Honshu szigetén a „Coronet” — hadműveletekkel. Az elsőt 1945. november 1-re, a másodikat pedig 1946. március 1-re tervezték.⁷⁸

A légierő vezetői a tervek végrehajtására harcászati és hadászati légi csoportokat hoztak létre.

Az 5., 13., 7., 14., 9. és 15. harcászati légi hadsereg Okinawa szigetén összpontosult. A hadászati légierő átszervezésére 1945. július 15-én került sor, az Egyesült Államok Csendes-óceáni Hadászati Légierőjének létrehozásával. (U. S. Army Strategic Air Forces in the Pacific).⁷⁹ Alárendeltségébe a 8. és 20. légi hadsereg tartozott, melynek egységei Okinawán és a Mariana-szigeteken állomásoztak.⁸⁰ A hadászati csoportosítás irányítása továbbra is a Vezérkari Főnökök Egyesített Bizottságának a kezében maradt. A légi csoportosítás parancsnokává Spaatz, vezérkari főnökévé pedig Le May tábornokot nevezték ki. A hadászati csoportosítás 83 000 főből és 1000 B—29-es repülőgépből állt.⁸¹

A szövetséges légierő repülőgépei, az atombomba bevetéséig, 160 800 tonna bombát dobtak le Japán szigeteire, s ebből 147 000 tonnát szállítottak B—29-es gépek.⁸² Az össztönnasúlyból mintegy 104 000 tonna hullott 66 város területére (városonként 1575,7 tonna), míg kb. 53 127 tonnát ipari és katonai célpontokra dobtak le. A bombák célpontonkénti eloszlásából azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a támadások elsősorban a polgári lakosság erkölcsi ellenállóképességének megtörésére irányultak és csak másodlagosan törekedtek a hadiipari körzetek szétzúzására. Ennek oka az általános nyersanyaghiány volt, amely az ipari termelést 1945 nyarára már teljesen megbénította. A bombázások következtében kb. 200—220 000 polgári lakos halt meg (tonnánként átlagosan 1,3 fő) és mintegy 3 millió ház dőlt romba. A belső népvándorlás, a kitelepítések, 8,5 millió főt érintettek.⁸³

1945. augusztus 6-án Hirosimára lehullott az első atombomba, majd három nap múlva Nagaszakira a második.⁸⁴ Mindkét atombombát a levegőben, 500—600 méter közötti magasságban robbantották, hogy maximálisan kihasználják pusztító hatásukat. Az atombomba pusztító ereje mind hatásában, mind jellegében eltért a hagyományos bombákétól. A robbanás során felszabaduló óriási energiának 50%-a a hagyományos lövedékek robbanásához hasonló légnyomáshullámot okozott, amely lerombolta az útjába eső épületeket, hidakat és egyéb építményeket. Az energia 35%-a intenzív fény- és hőszugárzás formájában szabadult fel, lángra lobbantva a gyúlékony, megperzselve vagy megolvasztva a nem éghető anyagokat. Az energiának kb. 15%-át tette ki a korábban soha nem észlelt, teljesen új pusztító tényező, a nagy energiájú és nagy áthatoló képességű ionizáló sugárzás. Mindkét város pusztulását elsősorban a légnyomáshullám, a fény és hőszugárzás, valamint az ennek nyomán támadt tűzvész okozta. Hirosimában 13 km², Nagaszakiban 7 km² nagyságú terület

78 A második világháború... 11. k., 195. o.

79 Uo. 39. o.; *Groehler*: i. m. 329. o.; *George Marshall*: Így győztünk. Franklin Társulat, é. n. 137. o.

80 A XXI. bombázó parancsnokság három wingje a 20. légi hadsereg, a XX. bombázó parancsnokság 58. és 315. wingje pedig a 8. légi hadsereg állományába került. Ezek 1945 márciusban, illetve áprilisban érkeztek be a hadszínterre Kínából és Európából. A 20. légi hadsereg parancsnoka Twining, a 8.-é Doolittle tábornok lett. *Jablonski*: i. m. 163. o.; *Marshall*: i. m. 137. o.

81 Japán kapitulációjakor a B—29-es repülőgépek száma 2400—2800 db. volt, amely a gyártott össz mennyiség (3898) 61,5—71,8%-át jelentette. *Sunderman*: i. m. 243. o.; *Holley*: i. m. 350—351. o.; *Kirjan*: i. m. 268. o.

82 A harcászati légierő 7000, a haditengerészeti légierő pedig 6800 tonna bombát szórt a japán célpontokra. *Summary Report*: i. m. 16. o.; *Hubbler*: i. m. 66. o.

83 *Blackett*: i. m. 50—51. o.

84 Az akciót a 20. légi hadsereghez tartozó különleges rendeltetésű 509. csoport hajtotta végre, amely 1945. július közepén érkezett meg Tinian-szigetére. A Hirosima ellen támadó gép személyzetét Tibbets ezredes (parancsnok), Ferebee őrnagy (bombakioldó), Parsons ezredes (becélzó) és Jepson főhadnagy (műszerkezelő) alkotta, míg a Nagaszaki elleni bombázást Sweeney őrnagy parancsnoksága alatt Beahan százados bombakioldó, Asworth alezredes becélzó Barnes hadnagy műszerkezelő hajtotta végre. *Leslie R. Groves*: Az atombomba születése. Budapest, 1966. 238—241. 209. és 288. o.

vált percek alatt rommá és hamuvá, az épületek 92%-a (Hirosima), illetve 36%-a (Nagaszaki) teljesen megsemmisült, vagy súlyosan megrongálódott. A polgári lakosság vesztesége az első nap végére Hirosimában 45 000 halott és 91 000 sebesült, összesen 136 000 ezer, Nagaszakiban 22 000 halott és 42 000 sebesült, összesen 64 000 fő volt. A sérültek közül a következő négy hónap alatt Hirosimában további 19 000, Nagaszakiban 17 000 ember halt meg. A japán szakértők által feltárt legújabb adatok a halottak számát Hirosimában legalább 140 000-re, Nagaszakiban 75 000-re becsülik.⁸⁵

Az Egyesült Államok hadászati légiereje által végrehajtott bombázások eredményei azt bizonyították, hogy a célpontcsoportok szakaszos támadásával az ellenség kapitulációját nem lehet kikényszeríteni. Ennek ellenére az amerikai hadászati légi-erő mind a németországi, mind a Japán elleni légi háborúban jelentős részsikereket és eredményeket ért el. Ilyennek tekinthetjük az ellenséges államok repülőgépgyártó iparának, közlekedési és utánpótlási vonalainak szétrombolását, egyes — a haderő ellátását alapvetően befolyásoló — iparágak megsemmisítését (kohászat, üzemanyagtermelés). A bombázások ugyanakkor — bár sok szenvedést és rettegést okoztak a polgári lakosságnak — mégsem járultak hozzá az ellenállóképesség jelentős csökkenéséhez. Sem a német, nem a japán nép nem fordult szembe kormányával.

A légierő hatalmas erővé fejlődése azonban,⁸⁶ kiegészülve az atommonopóliummal, ismét megerősítette azt a nézetet, miszerint a légierő képes eldönteni egy új háború sorsát. Mindezek alapján hitték az amerikai vezetők, hogy rendelkeznek a Szovjetunió határa mentén zajló események amerikai érdekeknek megfelelő befolyásolásához szükséges erővel. Az atombombát bizonyos fokig a szovjet szárazföldi erők kiegyenlítőjének tartották, olyan hatásos és fékentartó eszköznek, amellyel nem járna együtt nagy tengerentúli katonai lekötöttség. Az atomfegyver bevetése — bár kétségtelenül hozzájárult a második világháború gyorsabb befejezéséhez, az amerikai katonai veszteségek kíméléséhez — egyben a szovjet kormány „megpuhítását”, engedelményekre kényszerítését célozta. Így jelentősen hozzájárult a szovjet—amerikai kapcsolatok fokozatos megromlásához, a hidegháborús légkör kialakulásához. Az amerikai légierő vezetői — az atombomba birtokában — a második világháború legfontosabb tanulságát hagyták figyelmen kívül, amikor az atomfegyverekkel felszerelt hadászati légierőt képesnek tartották a háború eldöntésére. A második világháború eseményei azt bizonyították, hogy a győzelemhez, az ellenség kapitulációjához az összes haderő- és fegyvernem *együttes* alkalmazása szükséges.

⁸⁵ Ezek a számok nem foglalják magukban a katonai és a félkatonai alakulatok veszteségeit. *Sztanyik B. László: A nukleáris háború következményei. Külpolitika*, 1983. 3. sz., 87. o.

⁸⁶ Az amerikai légierő 1945. augusztus 31-én 2 253 000 főből és 64 000 repülőgépből állt. *Glines: i. m. 14. o.*

Имре Окват

**МАТЕРИАЛЫ О ДЕЙСТВИЯХ СТРАТЕГИЧЕСКИХ
ВОЕННО—ВОЗДУШНЫХ СИЛ СОЕДИНЕННЫХ ШТАТОВ АМЕРИКИ
ВО ВРЕМЯ ВТОРОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ В ПЕРИОД 1941—1945 ГГ.**

Резюме

Когда разразилась вторая мировая война политическое и военное руководство Соединенных Штатов вело политику нейтралитета, и назвав выжидательную позицию не развивало свою армию. Обстановка изменилась в результате военных успехов Германии со второй половины 1940 года, о чем свидетельствует также и решение президента Рузвельта от 3 июля 1940 года, связанное с программой вооружения на 1940—1941 годы. Под воздействием этой программы вооруженные силы Соединенных Штатов в зачаточной степени окрепли к декабрю 1941 года. Особенно крупного масштаба развитие прошли военно—воздушные силы, численный состав которых увеличился в 12 раз, а самолетный парк возрос в шесть раз. В рамках развития военно—воздушных сил самое большое внимание уделялось производству бомбардировщиков. Параллельно с количественным и техническим развитием была произведена также и организационная перестройка ВВС. 20 июня 1941 года были сформированы Военно—Воздушные Силы, подчинявшиеся управлению генерального штаба сухопутной армии, начальником генерального штаба ВВС и одновременно заместителем НГШ сухопутной армии по авиации стал генерал Генри Х. Арнольд. Под его управлением и руководством для обороны территории США и охраны американских интересов на Дальнем Востоке до конца ноября 1941 года было сформировано три воздушных армии в районе Панамского канала, на островах Гавайя—Оаху и на Филиппинских островах.

Со вступлением Соединенных Штатов совершенствование ВВС ускорилося: была модифицирована штатно—организационная структура, переформированы уже имевшиеся воздушные армии, а также были сформированы новые воздушные армии.

Американские политики и руководство ВВС главным средством достижения военных целей и завоевания господства в воздухе считали стратегическую авиацию. Согласно их замыслу в ходе бомбардировки стратегических объектов можно разрушить военную экономику враждебных государств, что в результате возникшего таким образом недостатка вооружения и обмундирования в сочетании с моральным потрясением населения, должно было привести к капитуляции. Для проведения бомбардировок Германии 10 января 1942 года была сформирована 8 Воздушная Армия, которая впервые была введена в бой 4 июля. Более крупного масштаба бомбардировки начались с 1943 года против баз подводных лодок, аэродромов, военно—промышленных объектов. Для подкрепления и умножения результатов, а также для воздушной подготовки высадки десанта были сформированы в начале января 1944 года (путем сосредоточения 8 и 15 Воздушных Армий) Европейские Стратегические ВВС Соединенных Штатов. В целях распространения стратегических бомбардировок против Японии 4 апреля 1944 года была сформирована 20 Воздушная Армия, в состав которой входили бомбардировщики Б—29 с большим радиусом действия.

Результаты бомбардировок, проведенных стратегическими ВВС Соединенных Штатов, свидетельствовали о том, что посредством поэтапного налета на группы целей нельзя было вынудить противника к капитуляции. Несмотря на это американские стратегические ВВС достигли значительных частичных успехов в воздушной войне как против Германии, так и против Японии.

Imre Okvath

**BEITRÄGE ZUR TÄTIGKEIT DER STRATEGISCHEN LUFTWAFFE
DER U.S.A. IM ZWEITEN WELTKRIEG
(1941—1945)**

Resumee

Zur Zeit der Ausbruch des zweiten Weltkrieges führte die politische und militärische Leitung der U.S.A. eine Neutralitätspolitik und hat sich auf eine abwartende Standpunkt gestellt und ihre Armee nicht entwickelt. Die Lage hat sich in der zweiten Hälfte des Jahres 1940 wegen der deutschen Kriegserfolge verändert, was auch durch der Entscheidung von Präsident Roosevelt vom 3-ten Juli 1940 über das Rüstungsprogramm für die Jahren 1940—41 gekennzeichnet war.

Durch das Programm veranlaßt, ist die Wehrmacht der U.S.A. bis zum Dezember 1941 in bedeutendem Maß kräftig geworden. Die Entwicklung der Luftwaffe war von besonders großem Maß, deren Gesamtstärke aufs zwölffachste, derer Flugzeugbestand aufs sechsfachste gestiegen ist. Unter der Entwicklung der Luftwaffe wurde der Erzeugung der Bombenwerfer, besonders der Scherbombenwerfer besondere Aufmerksamkeit gewidmet. Gleichzeitig mit der quantitativen und technischen Entwicklung wurde die Luftwaffe auch organisatorisch umgestaltet. Am 20-ten Juni, 1941 wurden die Luftstreitkräfte zustande gebracht, die dem Generalstabsvorstand der Landesstreitkräfte untergeordnet waren und deren Generalstabschef und gleichzeitig der Flugwesensstellvertreter des Generalstabschefs der Landesstreitkräfte General Henry H. Arnold geworden ist. Unter seiner Leitung wurden für die Verteidigung des Gebiets der U.S.A. und für den Schutz der amerikanischen Interessen im Fernen Osten drei Luftheere bis zum Ende November 1941 zustande gebracht. Ein in der Zone des Panama-Kanals, ein auf dem Insel Oahu des Staates Hawaii und ein auf den Philippinen. Mit dem Eintritt der U.S.A. in den Krieg wurde die Entwicklung der Luftwaffe beschleunigt; die organisatorische Aufbau wurde verändert, die schon existierenden Luftheere wurden umorganisiert und neue Luftheere wurden zustande gebracht. Die amerikanischen Politiker und die Leiter der Luftwaffe haben die strategische Luftwaffe für das Hauptmittel für die Erlangung der Kriegsziele und für die Verschaffung der Luftherrschaft gehalten. Nach ihrer Vorstellung könnten sie die Kriegswirtschaft der feindlichen Staaten durch strategischen Bombardierungen zerstören und die erfolgende Mangel an Waffen und Ausrüstungen gepaart mit der moralischen Erschütterung der Bevölkerung zur Kapitulation führen könnten. Das 8-te Luftheer wurde am 8-ten Januar 1944 für die Durchführung der Bombardierungen gegen Deutschland aufgestellt. Sein erster Einsatz erfolgte am 4-ten Juli. Die großangelegten Bombardierungen begannen erst am Anfang 1943 gegen die U-Boot Basen, Flughäfen und Kriegsindustriebetriebe. Um die Erfolge zu steigern und die Landung in Europa zu vorbereiten hat man die Europäische Strategische Luftwaffe der Vereinigten Staaten durch die Zusammenziehung der 8-ten und 15-ten Luftheere am Anfang Januar 1944 zustande gebracht. Zwecks der Vorbereitung der strategischen Bombardierungen gegen Japan wurde das 20-te Luftheer am 4-ten April 1944 aufgestellt, zu dessen Stand die B-29 Flugzeuge von großer Flugweite gehörten.

Die Ergebnisse der von der amerikanischen strategischen Luftwaffe durchgeführten Bombardierungen haben beweist, daß die Kapitulation der Feinde durch periodische Angriffe der Zielpunktgruppen nicht erzwungen werden kann. Trotz diesen hat die amerikanische strategische Luftwaffe im Luftkrieg sowohl gegen Deutschland als auch gegen Japan bedeutende Teilerfolge erzielt.